

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:27

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu

Lausuntotiivistelmä

Sonja Hukkanen

Oikeusministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-623-1

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:27		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Sonja Hukkanen		
Kieli	suomi	Sivumäärä	56

Tiivistelmä

Valmistelun taustalla on hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan vahingonkorvauslain (412/1974) julkisyhteisön korvausvastuuta koskeva sääntely uudistetaan.

Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi vahingonkorvauslain säännöksiä julkisyhteisön korvausvastuusta. Mietinnössä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi kokonaan uusi laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista ja kumottavaksi laki syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia pakkokeinolakiin (806/2011), valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin (978/2014), poliisilakiin (872/2011), rajavartiolaitoslakiin (578/2005), poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin (841/2006), Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettuun lakiin (342/2022) sekä ulosottokaareen (705/2007).

Esityksen tavoitteena on saattaa vahingonkorvauslain julkisyhteisön korvausvastuuta koskeva sääntely ajan tasalle, edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, parantaa vahinkoa kärsineen oikeusturvaa sekä varmistaa mahdollisimman yhtenäisen oikeus- ja korvauskäytännön toteutuminen. Tavoitteena on myös parantaa vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen vapaudenmenetyksistä ja valtion muista pakkotoimista.

Mietintö oli lausuntokierroksella 19.1.2023–15.3.2023. Lausuntoja annettiin 66. Lausunnonantajat suhtautuivat pääsääntöisesti myönteisesti siihen, että julkisyhteisön vahingonkorvausvastuusääntelyä päivitetään ja uudistetaan. Yksittäisten säännösehdotusten kohdalla palaute oli jakaantuneempaa.

Asiasanat julkisyhteisöt, pakkokeinot, vahingonkorvauslaki, vapaudenriisto, velvoiteoikeus

ISBN PDF	978-952-400-623-1	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/18255/2021	Hankenumero	OM045:00/2021

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-623-1>

Offentliga samfunds skadeståndsansvar Sammandrag av remissvaren

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2023:27		Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Sonja Hukkanen		
Språk	finska	Sidantal	56
Referat	Beredningen grundar sig på regeringsprogrammet, där det står att bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsansvar i skadeståndslagen (412/1974) ska ses över. I betänkandet föreslås det att bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsansvar i skadeståndslagen ändras. I betänkandet föreslås också att det stiftas en helt ny lag om ersättningar till följd av frihetsberövande och andra tvångsmedel, och att lagen om ersättning av statens medel som till följd av frihetsberövande skall betalas till oskyldigt häktad eller dömd upphävs. Dessutom föreslås det ändringar i tvångsmedelslagen (806/2011), lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014), polislagen (872/2011), gränsbevakningslagen (578/2005), lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006), lagen om Försvarsmaktens handräckning till polisen (342/2022) och utsökningsbalken (705/2007). Syftet med propositionen är att uppdatera bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsansvar i skadeståndslagen, främja de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, förbättra den skadelidandes rättsskydd och säkerställa en så enhetlig rätts- och ersättningspraxis som möjligt. Ett ytterligare syfte är att förbättra den skadelidandes rätt till ersättning för frihetsberövande och statens andra tvångsmedel. Betänkandet var på remiss 19.1–15.2.2023. Antalet remissvar var 66. Remissinstanserna förhöll sig i regel positiva till den föreslagna ändringen att se över och uppdatera bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsansvar i skadeståndslagen. Remissinstansernas åsikter var mer delade i fråga om enskilda förslag.		
Nyckelord	offentliga samfund, tvångsmedel, skadeståndslagen, frihetsberövande, obligationsrätt		
ISBN PDF	978-952-400-623-1	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer	VN/18255/2021	Projektnummer	OM045:00/2021
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-623-1		

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Tausta	7
1.2	Mietintö.....	7
1.3	Pyydetty ja saadut lausunnot.....	8
2	Yleistä lausuntopalautteesta	12
2.1	Vahingonkorvauslain uudistamista koskevat yleiset huomiot.....	12
2.2	Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia koskevat yleiset huomiot.....	15
2.3	Muita erillislakeja koskevat yleiset huomiot.....	19
3	Vahingonkorvauslain muutosehdotuksia koskevat säännökohtaiset lausunnot	21
3.1	Standardisäännöksen kumoaminen	21
3.1.1	Standardisäännöksen kumoamista puoltavat tahot.....	21
3.1.2	Standardisäännöksen tarkistamista puoltavat tahot.....	22
3.1.3	Standardisäännöksen säilyttämistä puoltavat tahot.....	23
3.1.4	Standardisäännöksen kumoamista koskevia muita huomioita	24
3.2	Julkisyhteisön toissijainen korvausvelvollisuus	25
3.2.1	Julkisyhteisön toissijaista korvausvelvollisuutta puoltavat tahot	25
3.2.2	Julkisyhteisön toissijaiseen korvausvelvollisuuteen kielteisesti suhtautuvat tahot	26
3.2.3	Julkisyhteisön toissijaista korvausvelvollisuutta koskevia muita huomioita.....	27
3.3	Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen.....	28
3.3.1	Muutoksenhakuvaatimuksen lieventämiseen myönteisesti suhtautuvat tahot	28
3.3.2	Muutoksenhakuvaatimuksen lieventämiseen kielteisesti suhtautuvat tahot.....	29
3.4	Kannekiellon kumoaminen.....	30
3.4.1	Kannekiellon kumoamiseen myönteisesti suhtautuvat tahot.....	31
3.4.2	Kannekiellon kumoamiseen kielteisesti suhtautuvat tahot	31
3.4.3	Kannekiellon kumoamista koskevia muita huomioita	32
3.5	Julkisyhteisön velvollisuus korvata perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta aiheutunut vahinko.....	33
3.5.1	Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevaa säännöstä puoltavat tahot	33
3.5.2	Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevaa säännöstä yleisellä tasolla puoltavat, mutta esitetystä muodossa kritisoivat tahot.....	33
3.5.3	Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevaan säännökseen kielteisesti suhtautuvat tahot.....	36
3.5.4	Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevia muita huomioita	38

3.6	Julkisyhteisön korvausvelvollisuus väärästä informaatiosta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta	38
3.6.1	Ehdotukseen myönteisesti suhtautuvat tahot	39
3.6.2	Ehdotettua sääntelyä puoltavat, mutta esitetystä muodossa kritisoivat tahot	39
3.6.3	Ehdotukseen kielteisesti suhtautuvat tahot.....	40
3.6.4	Ehdotusta koskevia muita huomioita	44
3.7	Muita vahingonkorvauslain uudistamista koskevia huomioita.....	45
4	Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia ja muita erillislakeja koskevat lausunnot	46
4.1	Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia koskevat säännöskohtaiset lausunnot.....	46
4.1.1	Oikeus korvaukseen kiellon tai ajokiellon määrittämisestä	46
4.1.2	Oikeus korvaukseen aiheettomasti käytetystä pakkokeinosta	47
4.1.3	Luovutettavaksi pyydetyn oikeus korvaukseen vapaudenmenetyksestä	48
4.1.4	Oikeus korvaukseen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä	49
4.1.5	Oikeus korvaukseen muusta vapaudenmenetyksestä.....	50
4.1.6	Korvauksen epääminen ja sovittelu	50
4.1.7	Valtiokonttorin rooli toimivaltaisena viranomaisena	51
4.1.8	Muita ehdotettuja säännöksiä koskevat lausunnot.....	53
4.2	Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamista koskevat säännöskohtaiset lausunnot	54
4.3	Muita erillislakeja koskevat lausunnot	56

1 Johdanto

1.1 Tausta

Oikeusministeriö asetti 17.8.2021 työryhmän, jonka tehtävänä oli pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmakirjauksen ja muiden tarpeellisten täsmennysten toteuttamiseksi valmistella ehdotus vahingonkorvauslain (412/1974) julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Lisäksi työryhmän toimeksiantoon tuli sisältyä esitys tarvittavista pakkokeinoja ja poliisin toimivaltuuksien käyttöä koskevista vahingonkorvausoikeudellisista erityissäännöksistä. Työryhmän toimeksiantoa laajennettiin 31.5.2022 käsittämään myös vapaudenmenetyksiä koskevan korvaussääntelyn uudistaminen (laki syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta, 422/1974).

Työryhmä laati luonnosehdotuksen hallituksen esitykseksi vahingonkorvauslain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi. Työryhmän määräaika oli 31.5.2021, mutta toimeksiannon laajennuksen myötä toimikausi päättyi 30.11.2022.

Oikeusministeriön lisäksi työryhmässä olivat edustettuina valtiovarainministeriö, Valtiokonttori, Suomen Asianajajaliitto sekä Suomen Kuntaliitto ry. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina toimivat professori Suvianna Hakalehto Itä-Suomen yliopistosta, 5.11.2021 pysyväksi asiantuntijaksi nimetty johtaja Sirpa Rautio Ihmisoikeuskeskuksesta sekä 1.6.2022 pysyväksi asiantuntijaksi nimetty lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä oikeusministeriön demokratia- ja julkisoikeusosastolta.

Työryhmän mietintö Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu julkaistiin 19.1.2023¹.

1.2 Mietintö

Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi vahingonkorvauslain säännöksiä julkisyhteisön korvausvastuusta sekä säädettäväksi kokonaan uusi laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista. Laki syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta kumotaisiin. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia pakkokeinolakiin (806/2011), valtion

1 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-282-0>

vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin (978/2014), poliisilakiin (872/2011), rajavartiolaitoslakiin (578/2005), poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin (841/2006), Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettuun lakiin (342/2022) sekä ulosottokaareen (705/2007).

Mietinnössä esitettyjä muutoksia kuvaillaan tarkemmin jäljempänä muutoksista saadun lausuntopalautteen yhteydessä.

1.3 Pyydetty ja saadut lausunnot

Mietintö oli lausuntokierroksella lausuntopalvelu.fi-sivuston kautta 19.1.–15.3.2023. Lausuntopyyntö lähetettiin 101 taholle, joista lausunnon antoi 58. Lisäksi lausunnon antoi kahdeksan muuta tahoa. Lausuntopyyntö ja lausunnot on nähtävissä lausuntopalvelusta (www.lausuntopalvelu.fi). Lausunnon antaneet on merkitty *:llä.

- Ahvenanmaan maakunta*
- Akava ry*
- eduskunnan oikeusasiamies*
- Elinkeinoelämän keskusliitto*
- Eläketurvakeskus
- Espoon kaupunki*
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Finanssiala ry*
- Helsingin hallinto-oikeus*
- Helsingin hovioikeus*
- Helsingin kaupunki*
- Helsingin käräjäoikeus*
- Helsingin poliisilaitos*
- Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
- Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta
- Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta*
- Hämeenlinnan hallinto-oikeus
- Ihmisoikeuskeskus
- Ihmisoikeusliitto
- Invalidiliitto ry*
- Itä-Suomen hallinto-oikeus*
- Itä-Suomen hovioikeus*
- Itä-Suomen poliisilaitos*
- Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitos
- Joensuun kaupunki

- Julkiset oikeusavustajat ry
- Kaakkois-Suomen poliisilaitos*
- Kainuun hyvinvointialue
- Kansaneläkelaitos*
- Keskuskauppakamari
- keskusrikospoliisi*
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- korkein hallinto-oikeus*
- korkein oikeus*
- Kuluttajaliitto ry*
- Lapin poliisilaitos*
- Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta
- Lappeenrannan kaupunki
- Lapsiasianvaltuutetun toimisto*
- liikenne- ja viestintäministeriö*
- Liikennevakuutuskeskus
- Lounais-Suomen poliisilaitos
- Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue*
- maa- ja metsätalousministeriö
- Maanmittauslaitos*
- Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Oulun kaupunki
- Oulun käräjäoikeus
- Pirkanmaan hyvinvointialue
- Pirkanmaan käräjäoikeus
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Pohjois-Suomen hallinto-oikeus*
- Poliisihallitus*
- puolustusministeriö*
- Puolustusvoimat
- Rajavartiolaitos
- Rikosseuraamuslaitos
- Rovaniemen kaupunki
- sisäministeriö*
- Sisä-Suomen poliisilaitos
- Sosiaali- ja terveysalan valvontavirasto Valvira*
- sosiaali- ja terveysministeriö*

- suojelupoliisi*
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- Suomen Asianajajaliitto*
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko*
- Suomen Kuntaliitto ry*
- Suomen Lakimiesliitto ry*
- Suomen ortodoksinen kirkko*
- Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry*
- Suomen tuomariliitto ry*
- Suomen Yrittäjät ry*
- Tampereen kaupunki
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto Ficom ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry*
- Tulli*
- Tuomioistuinvirasto*
- Turun hallinto-oikeus
- Turun kaupunki*
- Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta
- työ- ja elinkeinoministeriö*
- ulkoministeriö
- Vaasan hallinto-oikeus
- Vaasan hovioikeus*
- Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE
- valtakunnansyyttäjän toimisto*
- valtakunnanvoudin kanslia*
- Valtiokonttori*
- valtioneuvoston oikeuskansleri*
- valtiovarainministeriö*
- Vammaisfoorumi ry*
- Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE*
- Vanhan Vaasan sairaala
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue
- yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto*
- ympäristöministeriö*

Edellä mainittujen lisäksi lausunnon toimittivat *Suomen Lääkäriliitto, Suomen syyttäjähdistys ry, Rahoitusvakuusvirasto, Museovirasto, Verohallinto, tiedusteluvalvontavaltuutettu* sekä *kaksi yksityishenkilöä*.

Lausunnon antaneista *ympäristöministeriö* sekä *Lapsiasiainvaltuutetun toimisto* totesivat, ettei niillä ole asiaan lausuttavaa. *Puolustusministeriö* piti tavoitteita perusteltuina mutta katsoi, ettei sillä ole muuta lausuttavaa mietinnöstä. *Ahvenanmaan maakuntahallitus* arvioi, ettei ehdotettu muutos vaikuta Ahvenanmaan lainsäädäntötoimivaltaan.

Osa lausunnoista on nähtävissä ainoastaan oikeusministeriön sivuilla (<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM045:00/2021>).

Tähän tiivistelmään on koottu mietinnön ehdotukset ja niistä saatu palaute. Lausumia on tiivistelmää varten lyhennetty ja ryhmitelty uudestaan.

2 Yleistä lausuntopalautteesta

2.1 Vahingonkorvauslain uudistamista koskevat yleiset huomiot

Lausunnonantajat suhtautuivat yleisellä tasolla pääosin myönteisesti siihen, että julkisyhteisön vahingonkorvausvastuusäntelyä uudistetaan (muun muassa *Poliisihallitus, Suomen Asianajajaliitto, Helsingin hovioikeus, Kuluttajaliitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Museovirasto, Helsingin hallinto-oikeus, Suomen Yrittäjät ry, Itä-Suomen poliisilaitos ja valtioneuvoston oikeuskansleri*). Lisäksi useat lausunnonantajat pitivät vahingonkorvauslakiin esitettyjä uudistuksia tavoitteiltaan kannatettavina (esimerkiksi *Maanmittauslaitos, Helsingin hovioikeus, Akava ry, korkein hallinto-oikeus, STTK ry, puolustusministeriö, Itä-Suomen hovioikeus* sekä *Kuluttajaliitto ry*). Yksittäisten säännösten osalta lausuntopalaute oli kuitenkin jakautunutta.

Verohallinto piti lausunnessaan lainsäädännön uudistamista kannatettavampana ja ennakoitavampana vaihtoehtona kuin ajantasaistamista oikeuskäytäntöä kehittämällä. Verohallinnon mukaan tulorekisterin näkökulmasta on tärkeää jättää riittävä aika lainsäädännön toimeenpanolle.

Vahingonkorvauslain uudistamista koskeva kriittinen palaute kohdistui erityisesti säännösten mahdollistamaan laajaan harkintavaltaan (muun muassa *Suomen Kuntaliitto ry, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki ja Kaakkois-Suomen poliisilaitos*). *Suomen Lakimiesliitto ry* sekä *Helsingin kärjäoikeus* huomauttivat ehdotettujen pykälämuotoilujen olevan osin tulkinnanvaraisia, epäselviä sekä lakiteknisesti ongelmallisia, ja vaativan jatkovalmistelussa täsmentämistä. Myös *Kansaneläkelaitos* nosti esiin mahdolliset epäselvyydet tulkinnassa ja soveltamisessa, jos ehdotetut säännökset sellaisenaan tulevat sovellettavaksi. Myös *Helsingin hallinto-oikeus ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeus* esittivät tulkinnanvaraisten tilanteiden käsittelyn olevan tuomioistuimissa ongelmallista.

Korkein hallinto-oikeus arvioi mietinnön perustuvan liian yksipuoliseen näkökulmaan julkisyhteisön korvausvastuusta, ja vahingonkorvausoikeuden kehikon lisäksi huomioon tulisi ottaa julkisen hallinnon toiminnan tuomioistuINVALVONNAN ja myös muun lainmuokaisuuden valvonnan kokonaisuus. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan uudistunut sääntely ei saa johtaa siihen, että yleisistä tuomioistuimista muodostuisi muutoksenhakujärjestelmän korvike tai jatke.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ja Helsingin kaupunki esittivät lausunnoissaan ehdotettujen muutosten raskauden kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmasta. *Suomen Lääkäriliiton* mukaan jatkovalmistelussa on aiheellista arvioida ja kuulla hyvinvointialueiden näkemyksiä siitä, miten tavoitteet niiden osalta voidaan saavuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. *Valtiovarainministeriön* mukaan vahingonkorvauslain muutoksissa tulisi huomioida myös kunta- ja hyvinvointiyhtymä.

Sekä *Maanmittauslaitos* että *Verohallinto* kiinnittivät huomiota siihen, että uudistuksella osittain poikettaisiin vahingonkorvauslain systematiikasta.

Lausunnonantajat lausuvat laajasti vahingonkorvauslain uudistusten vaikutuksista.

Osa lausunnonantajista arvioi, että ehdotetut muutokset voivat lisätä kansalaisten luottamusta viranomaisten toimintaa kohtaan (*Turun kaupunki, Vammaisfoorumi ry, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta, Tulli* sekä *Invalidiliitto ry*).

Muutosehdotukset herättivät huolta erityisesti uudenlaisten korvauserusteiden sekä korvausvastuuta rajoittavien säännösten poistamisen aiheuttaman taakan osalta. Useissa lausunnoissa korvausvaatimusten määrän arvioitiin mahdollisesti kasvavan ja vaativan enemmän resursseja työmäärän sekä korvausmäärien lisääntyessä (esimerkiksi *Suomen Lakimiesliitto ry, STTK ry, liikenne- ja viestintäministeriö, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Turun kaupunki, Kansaneläkelaitos, Verohallinto, Helsingin hallinto-oikeus, Helsingin käräjäoikeus, valtakunnansyyttäjän toimisto* ja *Valtiokonttori*).

Suomen evankelis-luterilainen kirkko lausui taloudellisten vaikutusten arvioinnin olevan hankalaa mutta arvioi muutosten aiheuttavan joitakin uusia taloudellisia vastuita. *Helsingin kaupunki* yhtyi lausuttuun taloudellisten vaikutusten arvioinnin vaikeudesta mutta arvioi, että ne voivat olla merkittäviä julkisyhteisöille kohdistuvia kumulatiivisia vaikutuksia, joita ei ole juurikaan mietinnössä arvioitu. Lausunnon mukaan julkisyhteisöjen huomattavasti laajempi vahingonkorvausvastuu voi heikentää kohtuuttomasti julkisyhteisöjen asemaa, kun ne toimivat yksityisen sektorin kanssa samalla kentällä.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan kansainvälisesti käsiteltävänä olevien asioiden väheneminen voi heijastua kansalliselle tasolle työmäärää lisäävästi.

Osa lausunnonantajista arvioi muutosten aiheuttavan korvausvastuun laajuuden ennakkoimattomuutta eri viranomaisissa (*Suomen Kuntaliitto ry, korkein hallinto-oikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Elinkeinoelämän keskusliitto, Helsingin kaupunki, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry* sekä *Museovirasto*). Työmäärän kasvu ja resurssien tarve erityisesti tuomioistuimissa nostettiin lausunnoissa esiin (*Suomen Lakimiesliitto ry, Helsingin hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus, Suomen tuomariliitto ry* ja

Tuomioistuinvirasto). *Helsingin hovioikeus* esitti, ettei vahingonkorvauslain muutosten vaikutusta tuomioistuinlaitoksen resurssitarpeeseen ole mietinnössä ilmaistu henkilötyövuosissa tai euroissa.

Helsingin hallinto-oikeuden sekä *valtiovarainministeriön* mukaan resursointitarpeita tulisi edelleen selvittää, joiden lisäksi muun muassa *Suomen Lakimiesliitto ry*, *Helsingin kärjäoikeus*, *Helsingin hallinto-oikeus*, *Suomen tuomariliitto ry*, *Maanmittauslaitos*, *Tuomioistuinvirasto* ja *Helsingin kaupunki* esittivät, että vaikutuksia on edelleen arvioitava jatkovalmistelussa. *Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto* piti tärkeänä, että muutosten vaikutuksista tehdään kattava yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi, ja *Invalidiliitto ry:n* mukaan vahingonkorvauslain valmistelu edellyttäisi vammaisvaikutusten arviointia.

Kuluttajaliitto ry piti esitettyjen muutosten vaikutuksia enemmän periaatteellisina ja käytännön kannalta vähäisinä. *Vaasan hovioikeus* nosti esiin median tiedottamisen roolin korvaushakemusten määrän nousussa.

Useat lausunnonantajat lausuvat sääntelyn ulkopuolelle jääneestä asiakkaansuojasta.

Kuluttajaliitto ry suhtautui kielteisesti siihen, ettei asiakkaansuojaan saatu parannuksia uudistuksen yhteydessä. *Elinkeinoelämän keskusliitto* piti työryhmän ratkaisua perusteltuna mutta katsoi, että asiakkaansuojan vahvistaminen on tarpeen. Myös *Vammaisforumi ry* sekä *valtioneuvoston oikeuskansleri* arvioivat, että asiakkaansuojaa koskevien sääntöjen parantamiselle olisi tarvetta.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö esitti lausunnossaan tarpeen pohtia edelleen asiakkaansuojaan liittyvää vahingonkorvausvelvollisuutta vahingonkorvauslain jatkovalmistelussa. *Suomen Kuntaliitto ry:n* mukaan mietinnön lähtökohtana oleva vahingonkorvauslain yleisluontoisuuden säilyttäminen on perusteltua lain joustavuuden turvaamiseksi muuttuvassa soveltamisympäristössä.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta kannatti lausunnossaan työryhmän ehdotusta olla ehdottamatta muutoksia vahingonkorvauslakiin asiakkaansuojan osalta mutta esitti yleisenä huomiona tarpeen potilasvakuutuslain suhteen selvittämiseksi mahdolliseen myöhemmin säädettävään asiakkaansuojalakiin. *Suomen Lääkäriliitto* kannatti toimialaa koskevaa erityissääntelyä päällekkäisten korvausjärjestelmien välttämiseksi.

Valtiovarainministeriö arvioi lausunnossaan, että palvelun käyttäjän asemaa on turvattu jomonin tavoin asiakkaansuojalainsäädännön ulkopuolella. *Helsingin kaupunki* arvioi, että uudistuksen yhteydessä asiakkaan näkökulmaa ja oikeuksia on painotettu.

Lausunnonantajat esittivät lisäksi runsaasti muita näkökulmia uudistusta koskien.

Suomen Kuntaliitto ry huomautti, että myös mietinnössä lähtökohdaksi otettu vahingonkorvauslain harkiten muuttaminen on tärkeää, sillä vahingonkorvauslaki on varsin hyvin toteuttanut tarkoitustaan myös muuttuvassa soveltamisympäristössä.

Suomen Kuntaliitto ry:n ja korkeimman oikeuden mukaan on tärkeää, että muutoksia tehtäessä ehdotuksista ilmenee selvästi, miltä osin vallitseva oikeustila tarvitsee muutoksia ja miltä osin nykytilaa on ehdotuksilla tarkoitus muuttaa.

Finanssiala ry kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että vastuuvakuuttamisen näkökulmasta vahingonkorvausta koskevien säännösten tulisi olla riittävän selkeitä ja ennustettavia vastuuriskien vakuuttamiseksi.

Itä-Suomen hallinto-oikeus huomautti, että vahingonkorvausvaatimusten käsittelymahdollisuus hallintoprosessissa tulisi selvittää erikseen. *Suomen syyttäjäjyhdistys ry* esitti, että vahingonkorvausvelvollisuuden tutkiminen hallintoasian valituksen yhteydessä voisi olla tehokas ratkaisu.

Eduskunnan oikeusasiamiehen huomio kiinnittyi lausunnossa käsitteisiin ”julkinen tehtävä” ja ”julkinen hallintotehtävä” ja käsitteiden välisiin eroihin sekä käyttökelpoisuuteen vahingonkorvausoikeudellisen vastuun rajanvetokriteereinä. Eduskunnan oikeusasiamies esitti, että julkisen vallan käytön käsitteen sisältöä ja tulkinnanvaraisuutta korvattavan vahingon määräytymisen edellytyksenä on käsitelty liian vähän. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan ehdotuksessa on käytetty ilmaisua ”yhteisö” silloinkin, kun kysymys perustelujen mukaan voisi olla myös säätiöstä.

2.2 Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia koskevat yleiset huomiot

Osa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti siihen, että vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia ja siihen liittyviä lakeja uudistetaan.

Valtakunnansyyttäjän toimisto, Kaakkois-Suomen poliisilaitos sekä *Suomen Yrittäjät ry* kannattivat mietinnössä ehdotettua sääntelyä.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan mukaan ehdotettu yhdenmukaistaa aineettoman vahingon korvaamista ja on siten kannatettavaa. *Tulli* arvioi ehdotetun sinänsä yhtenäistävän käytäntöjä, jotka koskevat vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista valtion varoista maksettavia korvauksia.

Helsingin hovioikeuden mukaan muutos on merkittävä ja sitä voidaan pitää yleisesti ottaen kannatettavana. *Itä-Suomen hovioikeuden* mukaan säännösten kokoaminen yhteen lakiin on kannatettavaa.

Suomen Asianajajaliitto kannatti lausunnossaan lain uudistamista oikeuskäytännön yhdenmukaistamiseksi ja oikeusturvan edistämiseksi mutta esitti, että jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota erityisesti konfiskaatioon ja kolmannelle maksettavien vahingonkorvausten merkitykseen.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry piti erityisesti pakkokeinojen osalta tärkeänä ja lain osalta myönteisenä, että ehdotuksia on arvioitu laajasti suhteessa perustuslakiin.

Poliisihallitus suhtautui lausunnossaan myönteisesti ehdotettuihin uudistuksiin mutta katsoi, että mahdollisessa jatkovalmistelussa on aiheellista kiinnittää huomiota erilaisten salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen arviointiin erikseen korvattavien vahinkojen ja niiden syntymekanismien kannalta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vahingonkorvausvastuun selkeyttäminen vapaudenmenetystä koskevissa tilanteissa on sinänsä kannatettavaa, mutta laista voi seurata epäselviä tulkintatilanteita siitä, milloin korvausvastuu tulee kyseeseen.

Suomen Lääkäriliiton käsityksen mukaan ehdotus voisi osaltaan myötävaikuttaa somaattista hoitoa koskevan oikeustilan parantamiseen ja selkeyttämiseen.

Monet lausunnonantajista pitivät kuitenkin tärkeänä, että vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annetun lain osalta uudistuksia ja niiden vaikutuksia valmistellaan mietintöä laajemmin.

Korkeimman oikeuden mukaan ehdotukset näyttäisivät edellyttävän vielä perusteellista jatkovalmistelua.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan edellytyksiä ehdotetun kaltaiselle lain säätämiselle ei tässä vaiheessa ole, ja hallinto-oikeudellisten vapaudenriistojen korvaamista koskevaa kysymystä tulisi selvittää osana laajempaa julkisen vallan kokonaisuutta.

Suomen Lakimiesliitto ry:n sekä *Suomen syyttäjäyhdistys ry:n* mukaan ehdotus on keskenäinen ja sitä tulee merkittävästi täsmentää. *Suomen Lakimiesliitto ry:n* näkemyksen mukaan laissa tulisi tarkemmin säätää, milloin pakkotoimi on katsottava sillä tavalla virheelliseksi, että siitä voisi syntyä oikeus korvaukseen.

Suojelupoliisi piti esitetyn perusteluja puutteellisina eikä kannattanut ehdotettua. *Suojelupoliisi* esitti ehdotetun olevan erityisen ongelmallinen siviilitiedustelun ja salaisen tiedonhankinnan osalta ja huomautti, että vahingonkorvauksen määräämistä siviili- ja sotilastiedustelun yhteydessä on arvioitu jo aiemmissa lainsäädäntöhankkeissa, eikä siitä silloin säädetty. *Suojelupoliisin* mukaan tästä poikkeaminen vaatisi perusteluikseen täsmälliset syyt. Jos vahingonkorvausvelvollisuus ulotettaisiin koskemaan siviilitiedustelua ja salaista tiedonhankintaa, on tiedusteluvalvontavaltuutettu *suojelupoliisin* näkemyksen mukaan ainoa taho, joka tehtävään voitaisiin nimetä.

Suomen tuomariliitto ry, *Helsingin käräjäoikeus* sekä *Suomen Lakimiesliitto ry* esittivät, että ehdotusten myötä korvausvastuun perusteet muodostuvat hankalasti tulkittavissa olevaksi kokonaisuudeksi. *Suomen tuomariliitto ry:n* mukaan kytkös vahingonkorvauslain mukaiseen perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisen hyvittämiseen jää jossakin määrin epäselväksi. *Helsingin käräjäoikeuden* mukaan ehdotetun valossa jää epäselväksi, mihin oikeus hakea korvausta perustuu. *Keskusrikospoliisi* piti lausunnossaan ongelmallisena korvausvastuun ulottamista kärsimykseen pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisen osalta.

Suomen tuomariliitto ry:n, *Helsingin käräjäoikeuden* ja *Suomen Lakimiesliitto ry:n* mukaan ehdotetun myötä olennainen merkitys tulee olemaan nimenomaisesti pakkotoimien jälkikäteisellä arvioinnilla, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. *Sisäministeriö* nosti lausunnossaan esiin jälkikäiteisen arvioinnin perustana olevien tietojen ajallisen ulottuvuuden ongelmallisuuden sekä sen, ettei mietinnössä tätä käsitellä. *Suomen Lakimiesliitto ry* huomautti, että korvausvastuu muodostuisi suoraan ehdotetun sanamuodon perusteella tapauksissa, joissa osa pakkokeinoista voisi osoittautua sinänsä tarpeettomiksi tai aiheettomiksi, vaikka henkilö myöhemmin tuomittaisiin tutkinnan kohteena olleesta törkeästä rikoksesta.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun mukaan jatkovalmistelussa keskustelu tulisi kohdistaa ainakin salaisiin pakkokeinoihin, salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja erityisesti tiedustelumenetelmien käyttämiseen liittyviin korvausvastuukysymyksiin. *Tiedusteluvalvontavaltuutettu* kiinnitti lausunnossaan huomiota kärsimyksen määrän arvioimisen vaikeuteen sekä täyden korvauksen suorittamisen kohtuullisuuteen eri tilanteissa.

Sisäministeriön mukaan erilaisten salaisten tiedonhankintakeinojen (ja salaisten pakkokeinojen) samaistaminen toisiinsa ei ole ongelmatonta, ja näitä olisi perustellumpaa arvioida erikseen ja konkreettisin esimerkein.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden mukaan mietinnössä ei ole riittävästi arvioitu muun muassa sitä, millä perusteella hallintopäätöksillä ratkaistavia muita kuin rikosperusteisia vapaudenriistoja koskevan vahingonkorvausvaatimuksen esittämiselle ei olisi muutoksenhakuvaatimusta tai kannekieltoa.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota ehdotetun taloudellisiin vaikutuksiin.

Suomen Lakimiesliitto ry:n mukaan ehdotettu kärsimyskorvauksen maksaminen esimerkiksi muutoksenhaun tilanteessa merkitsisi erittäin merkittäviä taloudellisia vaikutuksia valtion korvausvelvollisuuteen sekä korvausvastuun että vahingonkorvaushakemusten tai -kanteiden käsittelyn muodossa. Myös *Suomen syyttäjähdistys ry* sekä *valtakunnansyyttäjän toimisto* arvioivat lausunnoissaan ehdotetun todennäköisesti aiheuttavan huomattavia taloudellisia vaikutuksia korvausten sekä kanteiden käsittelyiden osalta. *Valtiovarainministeriö* katsoi ehdotetun lisäävän Valtiokonttorin työmäärää ja esitti, että jatkovalmistelussa on tarpeen huomioida riittävien resurssien turvaaminen.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan ehdotuksen myötä työmäärä lisääntyy Valtiokonttorin lisäksi myös muissa viranomaisissa kuten valtion mielisairaaloissa. *Verohallinnon* mukaan vahingonkorvausvelvollisuuden laajentamisella voi olla vaikutusta viranomaisten toimintaa heikentävänä tekijänä.

Suomen tuomariliitto ry:n arvion mukaan uusien korvattavien tai hyvitetävien vahinkojen määrän selvittäminen ja arviointi lisäävät korvausasioiden ratkaisemisen työläyttä, ja muutosten taloudelliset vaikutukset on ehdotuksessa aliarvioitu. Myös *eduskunnan oikeusasiamies* esitti, että erityisesti korvausprosessin työläys korostuisi muiden käytännön vaikutusten lisäksi.

Valtiovarainministeriön sekä *Valtiokonttorin* mukaan valtion tulisi varautua maksettavien korvausten lisäykseen, jos ankaran vastuun laajentaminen koskisi syyttömästi vangittujen tai tuomittujen lisäksi muiden pakkokeinojen kohteeksi joutuneita.

Useat lausunnonantaneista esittivät huolen siitä, että ehdotuksen myötä kynnys pakkokeinojen käyttämiseen kasvaisi ja siten rikosten selvittämiskynnys kohoaisi (*Tulli, Suomen syyttäjähdistys ry, Suomen Lakimiesliitto ry, keskusrikospoliisi* sekä *Lapin poliisilaitos*). *Verohallinto* huomautti lausunnossaan, ettei muutosten tulisi nostaa pakkokeinojen käytön ja liiketoimintakieltojen kynnystä. *Valtiovarainministeriön* mukaan jatkovalmistelussa tulisi arvioida lakiehdotuksen mahdollisia vaikutuksia rikostutkintaan, rikosten selvittämiseen ja muuhun lainvalvontaviranomaisten toimintaan.

Suomen Lakimiesliitto ry:n sekä *Suomen syyttäjähdistys ry:n* mukaan korvausvelvollisuuden ei tulisi perustua oikeudenkäynnin lopputulokseen, ja pakkokeino-, esitutkinta-, syyttämisen- ja tuomitsemiskynnysten eroavaisuudet tulisi ehdotuksessa huomioida. *Suomen Lakimiesliitto ry:n* mukaan pakkotoimille asetettavaa sietokynnystä ei tule vahingonkorvauksen osalta asettaa alemmaksi kuin pakkokeinojen käytölle on laissa asetettu.

Lisäksi osa lausunnonantajista esitti uudistukseen liittyviä muita näkökulmia.

Terveysden ja hyvinvoinnin laitos esitti, että termin ”tahdonvastainen hoito” sijasta tulisi käyttää mielenterveyslain mukaista termiä ”tahdosta riippumaton hoito”.

Eduskunnan oikeusasiamies arvioi lausunnossaan pakkotoimen käsitteen käytön tarpeellisuutta pakkokeinon käsitteen sijasta. Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan olisi selkeyttävää, että pakkotoimen käsitteen sisältö määriteltäisiin laissa, mikäli käsitettä on välttämätöntä käyttää. Myös *Itä-Suomen hovioikeuden* mukaan ehdotuksen valmistelussa on syytä tarkastella, tulisiko pakkotoimen käsite määritellä lain tasolla.

Valtakunnanvoudin kanslian mukaan myös tulevilla uudistuksilla on tärkeää, että ulosottomenettelyä koskevat vahingonkorvausvaatimukset ratkaisee Ulosottolaitoksen keskuhallinto syvällisen asiantuntemuksen varmistamiseksi.

Suomen Asianajajaliiton arvion mukaan vapaudenmenetyksestä maksettavan korvauksen tulisi olla yhteneväinen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten sekä henkilöasiainneuvottelukunnan suositusten kanssa, ja päiväkohtaisen korvauksen määrän tulisi kasvaa pitkäaikaisemmissä vapaudenmenetyksissä.

Tullin mukaan aineellisten vahinkojen korvaamisen osalta tulisi selvittää pakkokeinon kohteen oman toiminnan vaikutuksia vahingon syntymiseen ja viranomaisen korvausvastuuseen.

2.3 Muita erillislakeja koskevat yleiset huomiot

Muita erillislakeja koskeva lausuntopalaute oli yleisesti ottaen niukkaa.

Korkeimman oikeuden mukaan erillislakeja koskevat ehdotukset näyttäisivät edellyttävän vielä perusteellista jatkovalmistelua.

Erillislakeja koskevissa lausunnoissa lausuttiin pääosin valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.

Valtiokonttori piti ehdotettuja muutoksia tarkoituksenmukaisina ja kannatettavina ja arvioi, että erityisesti poliisin ja rajavartiolaitoksen toiminnassa aiheutuneiden esine- ja taloudellisten vahinkojen sisällyttäminen lain soveltamisalaan lisää merkittäväällä tavalla korvaustoiminnan yhdenmukaisuutta ja parantaa kansalaisten oikeusturvaa.

Valtiovarainministeriö piti ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina mutta esitti tarpeen hankkia jatkovalmistelussa lisäselvitystä ehdotuksen henkilöstö- ja taloudellista vaikutuksista.

Suomen Lakimiesliitto ry piti lausunnossaan tärkeänä, että jatkossa selvitetään, miten esimerkiksi kunnissa ja hyvinvointialueilla voitaisiin kehittää käytäntöä vahinkojen keskittämistä korvaamisesta, kun laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta parantaa ainoastaan valtion toiminnasta vahinkoa kärsineiden oikeusturvaa. Myös *Suomen syyttäjäyhdistys ry* esitti lausunnossaan selvitettäväksi, tulisiko myös kuntien ja hyvinvointialueiden toimintojen osalta säätää samalla tavalla kuin laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta sääntelee valtion osalta.

Sisäministeriö nosti lausunnossaan esiin, että mietinnöstä ei ilmene, sovellettaisiinko siinä esitettyjä vahingonkorvaussäännöksiä Suomen talousvyöhykkeellä, esimerkiksi siellä sijaitsevilla tuulivoimaloissa.

Sisäministeriö esitti harkittavaksi ehdotetusta poiketen, ettei lakia edelleenkään sovellettaisi sellaisen esine- tai varallisuusvahinkoon perustuvan korvausvaatimuksen käsittelyyn, joka koskee Rajavartiolaitoksen toiminnassa aiheutunutta vahinkoa. Pakkotoimenpiteistä sivullisille aiheutuneista vahingoista voitaisiin kuitenkin säätää erikseen. Sisäministeriön mukaan oikeusturvan toteutumisen kannalta on tarpeellista keskittää kantelu ja mahdollinen vahingonkorvausvaatimus yhdelle viranomaiselle.

Maanmittauslaitoksen mukaan laissa Maanmittauslaitokselle osoitetut vahingonkorvausasiat voidaan pysyttää Maanmittauslaitoksella. Maanmittauslaitos huomautti lausunnossaan, että ehdotetun sääntelyn toteutuessa jaetun toimivallan tilanteet tulevat olemaan ongelmallisia.

Maanmittauslaitoksen mukaan kärsimyksestä maksettava korvaus aiheuttaa tulkinnanvaraisuutta ja epäyhtenäistä korvauskäytäntöä. Maanmittauslaitos esitti lausunnossaan, että tilannetta voisi tasapainottaa kokoaminen henkilövahinkojen neuvottelukunnan suosituksiin. Maanmittauslaitoksen arvion mukaan kärsimystä koskevan säännöksen aiheuttama hallinnollinen taakka kasvaa merkittävästi.

3 Vahingonkorvauslain muutosehdotuksia koskevat säännöskohtaiset lausunnot

3.1 Standardisäännöksen kumoaminen

Mietinnössä ehdotetaan, että vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukainen julkisen vallan käyttäjän tuottamusvastuuta määrittävä standardisäännös julkisyhteisön toiminnalle kohtuudella asetettavista vaatimuksista kumottaisiin.

3.1.1 Standardisäännöksen kumoamista puoltavat tahot

Useat lausunnonantajat kannattivat standardisäännöksen kumoamista (*Akava ry, Suomen Lääkäriliitto, korkein oikeus, Elinkeinoelämän keskusliitto, työ- ja elinkeinoministeriö, Vammaisfoorumi ry, Suomen Asianajajaliitto, Tulli, Poliisihallitus, Itä-Suomen poliisilaitos, Helsingin hovioikeus, Kuluttajaliitto ry, Valtiokonttori, Invalidiliitto ry sekä Itä-Suomen hovioikeus*).

Suomen syyttäjäyhdistys ry, liikenne- ja viestintäministeriö, valtakunnanvoudin kanslia ja Suomen Lakimiesliitto ry kannattivat standardisäännöksen kumoamista mutta painottivat, että perusteluissa on tuotava selkeästi esille, ettei poistamisella ole tarkoitusta muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. *Tulli* piti säännöksen kumoamista kannatettavana, joskaan sillä ei saa ankaroitaa julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta nykyisestä.

Valtakunnanvoudin kanslian mukaan mietinnön perustelut puoltavat säännöksen poistamista, mutta korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön perusteella säännöksen merkitystä tuottamusarvioinnin kokonaisuudessa ei voida kuitenkaan todeta.

Suomen Kuntaliitto ry kannatti lausunnossaan standardisäännöksen kumoamista, mikäli vallitseva oikeustila ei muutu tai jos muuttuu, se selkeästi ilmaistaan sekä mikäli kumoaminen ei johda korvausvastuun tosiasialliseen kiristämiseen.

STTK ry kannatti esitettyä mutta huomautti, että muutosten yhteydessä tulee huolehtia siitä, ettei yksittäisen virkamiehen työmäärä lisääny kohtuuttomasti.

Eduskunnan oikeusasiamies suhtautui myönteisesti esitettyihin perusteluihin mutta huomautti, että esimerkiksi viestintätilanteissa standardisäännöksellä voisi olla edelleen merkitystä. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamies esitti, ettei mietinnössä ole käsitelty korvattavan virheen käsitettä sallitun harkintavallan rajojen näkökulmasta.

Helsingin kaupunki piti lausunnossaan standardisäännöksen poistamista siten kannatettavana uudistuksena, että voimassa olevan lain säännös saattaa virheellisesti antaa sen mielikuvan, että julkista valtaa käytettäessä sallittaisiin suurempi huolimattomuus kuin muussa toiminnassa. Helsingin kaupunki kuitenkin huomautti, että standardisäännös on voinut rajoittaa vahingonkorvausasioiden määrää ja mikäli säännös poistetaan, mikä tahansa poikkeama moitteettomasta menettelystä ei saa perustaa oikeutta korvaukseen. Lisäksi asian käsittely tulisi voida päättää vähäisyysperusteella.

Suomen ortodoksisen kirkon mukaan pyrkimys julkisyhteisön korvausvastuun selkiyttämiseen on sinänsä perusteltua. Suomen ortodoksisen kirkon arvion mukaan säännöksen kumoamisella voi olla merkittäviäkin vaikutuksia.

3.1.2 Standardisäännöksen tarkistamista puoltavat tahot

Useat lausunnonantajat arvioivat standardisäännöksellä olevan merkitystä ja ehdottivat säännöksen tarkistamista kumoamisen sijaan.

Valtiovarainministeriö ei pitänyt lausunnossaan perusteltuna standardisäännöksen poistamista tässä vaiheessa, ja jatkovalmistelussa tulisi arvioida voimassa olevassa laissa olevan kaltaisen, sisällöltään ehkä tarkistetun säännöksen säilyttämistä.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden mukaan standardisäännöstä ei tulisi poistaa, mutta se olisi perusteltua muuttaa sisällöltään ja säätää tuottamusarviointia tai korvausvastuun edellytyksiä laajemmin erittelevä informatiivisempi säännös. Jos yksityiskohtaisempi sääntely olisi vain omiaan synnyttämään liikaa uusia tulkintatilanteita ja arvioitaisiin, että oikeuskäytännön vakiintumisen kesto olisi ongelmallista, nykyinen sääntely olisi perusteltua säilyttää.

Maanmittauslaitos, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue sekä *Lapin poliisilaitos* arvioivat standardisäännöksen säilyttämiseksi olevan perusteluja. *Lapin poliisilaitos* ja *Maanmittauslaitos* esittivät säännöksen säilyttämistä täsmennetyssä muodossaan, ja *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue* esitti, että standardisäännöksen merkitystä ja mahdollista säilyttämistä esimerkiksi täsmennetyssä muodossa tulisi arvioida jatkovalmistelussa.

Espoon kaupunki ja Lapin poliisilaitos suhtautuivat lausunnoissaan varovaisesti standardisäännöksen kumoamiseen ja arvioivat, että säännöksen poistaminen voisi näyttäytyä ulkopuolelle haluna muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. *Espoon kaupungin* mukaan yksityiskohtaisempi sääntely viranomaisen vastuusta tarkastus- ja valvontatoiminnan osalta voisi olla perusteltua.

Verohallinto suhtautui lausunnossaan kriittisesti standardisäännöksen kumoamiseen ja siihen, parantaako se julkisyhteisön korvausvastuun perusteiden läpinäkyvyyttä. Verohallinnon mukaan standardisäännöksellä voi olla merkitystä, vaikka nimenomaisesti siihen ei ratkaisuisissa ole viitattu. Verohallinnon mukaan standardisäännöstä voitaisiin muuttaa vastaamaan mietinnössä esitettyjä perusteluja.

3.1.3 Standardisäännöksen säilyttämistä puoltavat tahot

Rahoitusvakuusvirasto tunnisti lausunnossaan yhteyksiä IMF:n Suomea koskevaan FSAP-arvion ja standardisäännöksen välillä, ja suhtautui kriittisesti säännöksen kumoamiseen.

Museovirasto ei lausunnossaan pitänyt säännöksen tehokkuutta koskevan tiedon puuttumista riittävänä perusteena säännöksen poistamiselle erityisesti, kun mietinnössä tosiasiallista näyttöä standardisäännöksen puolesta tai sitä vastaan ei näyttänyt olevan. Museoviraston mukaan mietinnön perusteella ei riittävän selkeästi käy ilmi, voiko standardisäännöksen poistaminen madaltaa kynnystä arvioida korvausvastuun syntymistä julkisyhteisöissä.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ei lausunnossaan nähnyt syytä standardisäännöksen kumoamiselle ja esitti oikeustilan säilymistä nykyisenkaltaisena hallinto-oikeudellisen ratkaisutoiminnan vapauden ja riippumattomuuden turvaamiseksi.

Helsingin hallinto-oikeuden mukaan standardisäännöksen poistamishdotuksen vaikutuksia ja merkitystä tulisi vielä tarkoin arvioida erityisesti poikkeusolojen valossa.

Kansaneläkelaitoksen mukaan säännöksen kumoamisen ei tulisi muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. Lisäksi säännöksen valmistelussa tulisi huomioida muuttunut toimintaympäristö verrattuna 1990-luvulla Ruotsin standardisäännöstä kumottaessa vallinneeseen ympäristöön.

3.1.4 Standardisäännöksen kumoamista koskevia muita huomioita

Valtiokonttorin arvion mukaan säännöksen poistamisesta ei aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia valtion korvausmenoon, eikä valtiolle esitettävien vahingonkorvausvaatimusten tai maksettavan vahingonkorvauksen määrässä ole odotettavissa merkittävää lisääntymistä.

Useat lausunnonantajat kuitenkin arvioivat, että standardisäännöksen poistamisella voi olla erinäisiä vaikutuksia.

Sisäministeriö arvioi, että standardisäännöksellä saattaa olla vaikutuksia arvioitaessa pelastustoiminnassa pelastusviranomaisen aiheuttamia vahinkoja ja vahingonkorvausvastuuta. Sisäministeriön mukaan säännöksen poistaminen voi aiheuttaa tietyn määrän lisäkorvauksia, ja vaikutuksia voisi arvioida tästä näkökulmasta.

Liikenne- ja viestintäministeriö ja *valtakunnansyyttäjän toimisto* arvioivat, että säännöksen poistaminen voi lisätä korvausvaatimuksia. *Helsingin kaupungin, Lapin poliisilaitoksen, liikenne- ja viestintäministeriön* sekä *valtakunnansyyttäjän toimiston* mukaan säännöksen olemassa olo itsessään mahdollisesti on voinut hillitä vaatimusten esittämistä.

Maanmittauslaitoksen mukaan säännöksen poistaminen voi aiheuttaa lisätyötä esimerkiksi turhien oikeudenkäyntien vuoksi.

Sekä *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon* että *Espoon kaupungin* mukaan säännöksen kumoamisen voidaan arvioida kasvattavan vahingonkorvausvaatimusten lukumäärää. *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon* mukaan korvausvaatimuksia arvioitaessa tulee jatkosakin ottaa huomioon myös virheen tai laiminlyönnin merkittävyys.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen mukaan standardisäännöksen poistaminen voisi erityisesti poliisitoiminnassa johtaa laajoihin korvausvastuisiin erinäisistä vahingoista. Säännöksen poistamisen yhteydessä olisi aiheellista esittää tuottamuksen tai tahallisuuden olevan lainkohdan mukaisen korvausvastuun peruste.

Suomen ortodoksinen kirkko nosti lausunnossaan esiin mahdollisuuden ratkaisutoiminnan varovaisuuden kasvusta tulkinnallisissa ratkaisutilanteissa.

Museoviraston mukaan sääntelyn muuttamisella saattaisi olla ennalta-arvaamattomia seurauksia ja vaikutuksia.

3.2 Julkisyhteisön toissijainen korvausvelvollisuus

Mietinnössä ehdotetaan julkisyhteisölle säädettäväksi toissijainen korvausvelvollisuus vahingosta, jonka muu yhteisö on aiheuttanut julkista valtaa käyttäessään. Korvausvastuu koskee niitä tilanteita, joissa julkinen hallintotehtävä on annettu perustuslain 124 §:n mukaisesti muun kuin viranomaisen hoidettavaksi eikä tämä ilmeisesti kykene täyttämään korvausvelvollisuuttaan. Julkisyhteisöllä olisi takautumisoikeus sen muun yhteisön sijasta vahinkoa kärsineelle maksamasta korvauksesta. Korvausvastuu kattaisi myös puhtaat varallisuusvahingot.

3.2.1 Julkisyhteisön toissijaista korvausvelvollisuutta puoltavat tahot

Osa lausunnonantajista piti esitettyä kannatettavana (*Akava ry, Tulli, Poliisihallitus, Suomen Asianajajaliitto, Itä-Suomen poliisilaitos, STTK ry, Invalidiliitto ry, Itä-Suomen hovioikeus sekä valtakunnanvoudin kanslia*).

Valtiokonttori kannatti ehdotettua mutta piti tärkeänä, että vahingon kärsineen oikeus vaatia korvausta ensisijaiselta korvausvelvolliselta siirtyy julkisyhteisölle siltä osin kuin se on suorittanut korvausta.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan säännöksen kirjaamista lakiin voidaan pitää tilannetta selkeyttävänä, mutta mietinnössä jää epäselväksi, mitä julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan kuntien ja hyvinvointialueiden toiminnan näkökulmasta.

Suomen Lakimiesliitto ry kannatti ehdotettua toissijaista vahingonkorvausvastuuta mutta katsoi, että esitetyllä säännöksellä kavennetaan nykyisessä säännöksessä olevaa määritelmää. Suomen Lakimiesliitto ry ehdotti uudelleenmuotoilua 2 momenttiin.

Kuluttajaliitto ry kannatti toissijaisen vahingonkorvausvastuun säätämistä mutta huomautti, että esitetty toissijainen korvausvastuu on varsin rajattu.

Helsingin hovioikeus huomautti launnossaan, että 2 momentissa käytetty sana "ilmeisesti" omaa yleiskielen kaksoismerkityksen ja jatkovalmistelussa kielellinen tulkinnanvaraisuus tulisi poistaa.

3.2.2 Julkisyhteisön toissijaiseen korvausvelvollisuuteen kielteisesti suhtautuvat tahot

Suomen Kuntaliitto ry suhtautui lähtökohtaisesti varauksellisesti siihen, että julkisyhteisölle asetettaisiin sen omasta tuottamuksesta riippumaton vastuu muun yhteisön aiheuttamasta vahingosta. Jos sääntely tulee voimaan, korvausvastuuta tulee rajata.

Valtiovarainministeriö ei kannattanut esitettyä sellaisenaan, vaikka piti sääntelyn tarkoitusta ymmärrettävänä. Valtiovarainministeriö nosti esiin säännöksen soveltamisongelmat sekä sanamuodon ja perustelujen poikkeamisen toisistaan ja esitti, että lain soveltamisen kannalta selkeämpää voisi olla asian huomiointi erityislainsäädännössä.

Helsingin kaupunki katsoi lausunnossaan, että uuden toissijaisen korvausvastuun säätäminen on kuntatoimijan kannalta tarpeettoman raskas ratkaisu. Helsingin kaupunki kritisoi, ettei lakiehdotus mahdollista julkisyhteisön laajempaa mahdollisuutta valvoa tai ohjata yksityisen toimijan julkisen vallan käyttämistä eikä mahdollisuus vahingon rajoittamiseen lisäännä vastuun ja kustannusten lisääntyessä. Tällä voi olla vaikutusta sopimuskäytäntöjen muuttumiseen ja kuntien palveluntuottamiseen.

Osa lausunnonantajista huomautti vastuun laajuuden sekä vastuunjakotilanteiden olevan epäselviä.

Kansaneläkelaitoksen ja *Helsingin kaupungin* mukaan on ongelmallista, että toissijainen vastuu voi realisoitua tilanteissa, joihin toissijainen korvausvelvollinen ei ole voinut vaikuttaa. *Kansaneläkelaitoksen* mukaan vastuun ulottuvuus näyttäytyy epäselvänä ja toissijaisen korvausvastuun tilanteista tulisi saada esimerkkejä.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan ehdotettu vaikuttaa ongelmalliselta, sillä siitä ei selvästi ilmene tarkoitettu julkisyhteisön vastuun toissijaisuus. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan olisi perusteltua tarkastella vastuun laajuutta yhä tarkemmin.

Valtiovarainministeriö piti laajempaa soveltamistilanteiden ongelmien ja vaikutusten arviointia tarpeellisena. Valtiovarainministeriön mukaan jatkovalmistelussa tulisi selkeyttää kysymystä korvattavan vahingon jakautumisesta ensi- ja toissijaisesti korvausvelvollisen välillä ja varmistaa, että mahdolliset valtion ja muun julkisyhteisön maksamat korvaukset eivät ole päällekkäisiä tai vastaavasti perusteettomasti heikennä vahingonkorvaukseen oikeutetun asemaa. Myös *työ- ja elinkeinoministeriö* lausui säännöksen tarkennustarpeesta vastuunjakotilanteessa.

Kansaneläkelaitoksen mukaan pykälän sanamuodosta ei yksiselitteisesti ilmene, koskeeko toissijainen korvausvastuu vain julkista valtaa käytettäessä aiheutuneita vahinkoja vai ylipäättään julkisen hallintotehtävän yhteydessä aiheutuneita vahinkoja. *Kansaneläkelaitos* huomautti, että perusteluissa esitetty voi johtaa siihen, että julkisyhteisöön otetaan yhteys heti, jos korvausta ei saada ensisijaiselta korvausvelvolliselta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan ehdotuksessa saattaa olla ulottuvuuksia, joita mietinnössä ei ole otettu huomioon esimerkiksi soveltumisan ulottuessa vartijoihin ja järjestyksenvalvojiin. Jatkovalmistelussa olisi perusteltua määritellä kriteerejä, joiden perusteella julkisyhteisön takausvastuu eri tilanteissa realisoituisi.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisyhteisön todistelun esittäminen vahingosta, joka ei olisi tapahtunut sen toiminnassa, on vaikeaa. *Kansaneläkelaitoksen* mukaan on ongelmallista, jos ensisijaisesti ja toissijaisesti korvausvelvolliset ovat erimielisiä korvausperusteen olemassaolosta.

Osa lausunnonantajista lausui käytetyn käsitteistön epätasällisyydestä.

Kansaneläkelaitos huomautti, että lain soveltamisen kannalta on välttämätöntä tarkentaa, mitä lainkohdassa tarkoitetaan julkisella hallintotehtävällä, julkisen vallan käytöllä sekä korvausvelvollisella muulla yhteisöllä. *Korkein hallinto-oikeus* arvioi ehdotetun sääntelyn voivan aiheuttaa hankalia tulkintakysymyksiä, kun vahingonkorvauslakiin otettaisiin julkisen vallan käytön käsitteen rinnalle julkisen hallintotehtävän käsite. *Eduskunnan oikeusasiamies* lausui ehdotetussa säännöksessä käytettyjen julkisen tehtävän ja julkisen hallintotehtävän käsitteiden käytön ongelmallisuudesta.

Helsingin hallinto-oikeuden ja *Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden* mukaan asianomaisen julkisyhteisön merkityssisältö jää esityksessä epäselväksi. *Pohjois-Suomen hallinto-oikeus* esitti lausunnossaan lakitekstin selventämistä vastaamaan perusteluissa esitettyä.

3.2.3 Julkisyhteisön toissijaista korvausvelvollisuutta koskevia muita huomioita

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan ministeriön hallinnonalan tehtävissä takautumisvastuu tulisi todennäköisesti harvoin kyseeseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi ehdotuksella olevan konkreettisia ulottuvuuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

Helsingin kaupungin arvion mukaan uudella säännöksellä on todennäköisesti merkittäviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia, ja se alistaa julkisen toimijan kantamaan yritystoiminnan riskiä.

Elinkeinoelämän keskusliitto piti lausunnossaan perusteltuna, että vahingonkorvauslaissa käytetään selkeyden vuoksi nimenomaan julkisen hallintotehtävän ja julkisen vallan käytön käsitteitä.

Valtiovarainministeriö nosti lausunnossaan esiin tarpeen mainita hallituksen esityksessä ja lainmuutosta tiedottaessa julkisen hallintotehtävän hoidettavaksi antaneen julkisyhteisön velvollisuudesta turvata asemansa vakuusjärjestelyin.

3.3 Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen

Mietinnön mukaan vahingonkorvauslain 3 luvun 4 §:n mukaan korvausta ei voitaisi enää evätä, jos vahingon kärsinyt on laiminlyönyt pätevältä syyttä hakea oikaisua tai muutosta vahinkoa aiheuttaneeseen viranomaispäätökseen siltä osin kuin epäämistä voitaisiin olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuuttomana.

3.3.1 Muutoksenhakuvaatimuksen lieventämiseen myönteisesti suhtautuvat tahot

Suuri osa muutoksenhakuvaatimusta koskevan säännöksen lausunnonantajista suhtautui myönteisesti muutoksenhakuvaatimuksen lieventämiseen (*Suomen Lakimiesliitto ry, STTK ry, Vammaisfoorumi ry, Kuluttajaliitto ry, Akava ry, Valtiokonttori, Suomen Yrittäjät ry, Invaliidiliitto ry, Itä-Suomen hovioikeus, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, valtakunnanvoudin kanslia, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ja valtakunnansyyttäjän toimisto*).

Useat lausunnonantajat pitivät perusteltuna kohtuusseikkojen ottamista säännöksen osaksi mutta tarkoituksenmukaisena muutoksenhaun ensisijaisuuden säilyttämistä (*valtiovarainministeriö, Itä-Suomen hallinto-oikeus, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Tulli, Valtiokonttori, valtioneuvoston oikeuskansleri, Verohallinto ja valtakunnanvoudin kanslia*). Myös *liikenne- ja viestintäministeriö* yhtyi näkemykseen mutta huomautti muutoksen lisäävän ennakoimattomuutta ja arvioi

muotoilun muuttamisen tarpeellisuuden kaipaavan lisäperusteluja. *Valtiovarainministeriön* mukaan kohtuuttomuutta on tulkittava suppeasti. *Verohallinto* arvioi, että muutos voi aiheuttaa jossain määrin lisätyötä hallinnolle.

Suomen Asianajajaliitto kannatti lausunnossaan muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventämistä mutta esitti, että lainsäätäjän harkittavaksi jää, tulisiko muutoksenhakua lieventää jopa esitettyä enemmän.

Vaasan hovioikeuden mukaan ehdotettu on sinällään perusteltu, mutta säännöksen lievennystä tulisi kompensoida edellyttämällä kohtuuttomuudelta ilmeisyyden tai selvyyden kaltaisen kynnyksen ylittymistä. Vaasan hovioikeus ehdotti säännökselle uudenlaista muotoilua.

Helsingin kaupunki piti esitettyä ehdotusta kannatettavana oikaisuvaatimusta koskevin osin mutta huomautti avoimen ja tapauskohtaista harkintaa mahdollistavan säännöksen kuormittavan julkisyhteisöjä.

Eduskunnan oikeusasiamiehellä ei ollut muutoksesta muuta huomautettavaa kuin ilmaisen "virheellisellä päätöksellä" käyttämisen olevan ongelmallista.

Korkein oikeus ei havainnut esitetystä lainkäytön kannalta huomautettavaa mutta arvioi säännöksen lisäävän lainkäyttäjän harkintavaltaa. Korkein oikeus esitti sanan "voidaan" merkityksen epäselvyyden, jota jatkovalmistelussa tulisi perusteellisemmin käsitellä säännöksen selventämiseksi.

3.3.2 Muutoksenhakuvaatimuksen lieventämiseen kielteisesti suhtautuvat tahot

Espoon kaupungin mukaan muutoksenhakuvaatimuksen mahdolliseen poistamiseen on suhtauduttava varauksella. Vaatimuksen poistaminen sekoittaisi käytännössä entisestään tuomioistuimen rooleja ja toimivaltaa.

Helsingin hovioikeuden mukaan muutosta olisi arvioitava uudelleen, sillä se voi monitkaistaa korvauskanteiden käsittelyä ja mahdollisesti lisätä niiden määrää yleisissä tuomioistuimissa. Helsingin hovioikeus piti lausunnossaan kannatettavana säännöksen säilyttämistä sellaisenaan.

Maanmittauslaitos ei lausunnossaan pitänyt säännöksen lieventämistä perusteltuna kiinteistötoimistusasioiden osalta. Maanmittauslaitos katsoi, että ehdotetun säännöksen mahdollistama asian uudelleen käsittely tuomioistuimissa ei ole perusteltua. Maanmittauslaitoksen mukaan mietinnössä ehdotettu muutoksenhaun ensisijaisuus on perusteltu lähtökohta, mutta virheen laadulle ei tulisi antaa merkitystä.

Helsingin hallinto-oikeuden mukaan ehdotetun säännöksen sanamuoto on epäselvä ja ehdotti arvioimaan säännöksen uudelleenmuotoilun tarvetta.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei pitänyt lausunnossaan perusteltuna, että muutoksenhakua koskeva vaatimus koskisi vain nykyisen vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n tilannetta. Työ- ja elinkeinoministeriö esitti lausunnossaan perusteita lakiehdotuksen soveltamisalan säilyttämiseksi säännösluonnosta laajempaan.

Suomen tuomariliitto ry:n sekä *Helsingin käräjäoikeuden* mukaan säännöksen sanamuodon ja perustelujen välillä on ristiriita, joka tulisi poistaa. *Helsingin käräjäoikeus* esitti ehdotuksen säännöksen uudelleenmuotoiluksi.

Suomen tuomariliitto ry arvioi, että ainakin muissa kuin rikosasioissa lähtökohtainen ylimääräisen muutoksenhaun edellytys on tarpeeton ja oikeudenhoitoa sekä asianosaisia kuormittava. Suomen tuomariliitto ry:n mukaan ainakin jonkinlainen muutoksenhakuvaahtimus on edelleen perusteltu.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan korvausvaatimusten käsittelylle ei kannattane asettaa muodollisia ja kuormittavia vaatimuksia, mikäli kaikki vaatimuksista on tutkittava, mutta suuri osa vaatimuksista ei menesty.

Finanssiala ry toi lausunnossaan esiin, että säännöksen kohtuusharkinta on ongelmallista vastuuvakuutuksen riskin arvioinnin kannalta.

3.4 Kannekiellon kumoaminen

Mietinnössä ehdotetaan kumottavaksi vahingonkorvauslain 3 luvun 5 §:ssä säädetty kannekielto. Siten tuomioistuin ei voisi enää jättää tutkimatta kannetta, jossa vaaditaan korvausta valtioneuvoston tai sen ministeriön, tuomioistuimen taikka hallintoviranomaisen virheellisen päätöksen perusteella sen vuoksi, että päätöstä ei ole lainkohdassa säädetty tavoin muutettu tai kumottu taikka virheen tehnyttä virkamiestä todettu syylliseksi tai korvausvelvolliseksi.

3.4.1 Kannekiellon kumoamiseen myönteisesti suhtautuvat tahot

Osa lausunnonantajista kannatti kannekieltoa koskevan säännöksen kumoamista (*Suomen Lääkäriliitto, Suomen Lakimiesliitto ry, Tulli, Poliisihallitus, Suomen Asianajajaliitto, Itä-Suomen poliisilaitos, Suomen Kuntaliitto ry, Kuluttajaliitto ry, Akava ry, Helsingin kaupunki, liikenne- ja viestintäministeriö, STTK ry, Suomen Yrittäjät ry, valtakunnansyyttäjän toimisto sekä eduskunnan oikeusasiamies*).

Suomen Lakimiesliitto ry kuitenkin katsoi, että kannatuksestaan huolimatta kannekiellon olemassaololle on olemassa perusteluja. Suomen Lakimiesliitto ry:n mukaan ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida jatkovalmistelussa tarkemmin.

3.4.2 Kannekiellon kumoamiseen kielteisesti suhtautuvat tahot

Osa lausunnonantajista ei kannattanut kannekiellon kumoamista mutta piti säännöksen muuttamista perusteltuna (*valtiovarainministeriö, Itä-Suomen hallinto-oikeus, korkein hallinto-oikeus, Vaasan hovioikeus, valtioneuvoston oikeuskansleri sekä Helsingin hovioikeus*).

Suomen tuomariliitto ry esitti oikeustilan pysyttämistä nykyisenkaltaisena.

Korkeimman oikeuden mukaan kannekieltoa koskevan säännöksen kumoamista koskevat perusteet käyvät mietinnöstä selvästi ilmi, mutta kumoaminen on periaatteellisesti merkittävä muutos, ja sen mahdollisia vaikutuksia on lain jatkovalmistelussa arvioitava seikkaperäisesti.

Valtiokonttori kannatti lausunnossaan kannekiellon kumoamista valtioneuvoston tai sen ministeriön päätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamisen osalta. *Valtiokonttori, Helsingin hovioikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus* eikä *korkein hallinto-oikeus* kannattaneet kannekiellon kumoamista tuomioistuinten osalta.

Useat lausunnonantajat pitivät tuomioistuinten riippumattomuuden ja lainkäyttölinjojen erillisyyden osalta ongelmallisena tilannetta, jossa toisen lainkäyttölinjan tuomioistuin arvioisi toisen lainkäyttölinjan tuomioistuimen lainkäyttöpäätöstä ja jossa oikeusastejärjestyksen suoja kyseenalaistuisi (*valtiovarainministeriö, Helsingin hovioikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus, korkein hallinto-oikeus, Suomen Lakimiesliitto ry, Suomen tuomariliitto ry, Kansaneläkelaitos, valtioneuvoston oikeuskansleri, Valtiokonttori* sekä *Helsingin kärjäoikeus*).

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus esitti lausunnossaan kannekiellon suojaavan valtioneuvoston ja tuomioistuinten toimintavapautta esimerkiksi poikkeuksellisissa päätöksentekotilanteissa. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ei pitänyt perusteltuna ratkaisuna

ainakaan sekä standardisäännöksen että kannekiellon kumoamista ja esitti, että standardisäännöksen säilyttäminen on ensisijaista. Jos kannekielto säilytetään, se on muotoiltava uudestaan.

Helsingin hallinto-oikeuden mukaan kannekiellon poistamiselle on perusteensa, mutta sen poistaminen voi johtaa ongelmiin viranomaisten ja hallintotuomioistuinten toimintaa koskevien tulkinnanvaraisten ratkaisutilanteiden valossa. *Helsingin hallinto-oikeuden* mukaan asiaa tulisi vielä tarkemmin arvioida.

Itä-Suomen hovioikeus suhtautui kriittisesti siihen, onko säännöksen aukollisuus asianmukainen peruste sen poistamiseksi kokonaan.

3.4.3 Kannekiellon kumoamista koskevia muita huomioita

Helsingin käräjäoikeus esitti lausunnossaan, että kannekiellon kumoaminen voi antaa signaalin rajoituksettomasta kanteidenajo-oikeudesta. *Helsingin käräjäoikeuden*, *Itä-Suomen hovioikeuden* ja *Suomen tuomariliitto ry:n* mukaan kannekiellon kumoaminen voi johtaa siihen, että selvästi perusteettomia kanteita voidaan ajaa ja ne täytyy asiallisesti tutkia. *Helsingin käräjäoikeus* ja *Suomen tuomariliitto ry* huomauttivat, että järjestetyissä pääkäsittelyissä voidaan joutua ottamaan vastaan pitkälti samaa todistelua kuin aiemmassa oikeudenkäynnissä. Muutos edellyttäisi realistista vaikutusarviota ja tuomioistuinten lisäresursointia.

Helsingin hovioikeus, *Tulli*, *Valtiokonttori*, *valtioneuvoston oikeuskansleri* ja *liikenne- ja viestintäministeriö* arvioivat kannekiellon kumoamisella olevan vaikutuksia esimerkiksi viranomaisten työmäärään kanteiden määrän noustessa. Tämä voi heijastua lisäresurssien tarpeeseen.

Rahoitusvakausvirasto pyysi lausunnossaan kiinnittämään huomiota IMF:n Suomea koskeviin arvioihin, joissa suositellaan nyt kumottavaksi ehdotetun kannekiellon tyyppisiä rajoitteita pankkikriisejä hoitavia virkamiehiä vastaan nostettuihin kanteisiin, ja jossain määrin myös kannekieltoon nähden pidemmälle meneviä suojamekanismeja.

3.5 Julkisyhteisön velvollisuus korvata perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta aiheutunut vahinko

Mietinnössä vahingonkorvauslain 3 luvun 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi yleinen säännös julkisyhteisön velvollisuudesta korvata vahinko, joka on aiheutettu Suomea sitovassa ihmisoikeussopimuksessa turvatus ihmisoikeuden ja perustuslaissa turvatus perusoikeuden loukkauksesta. Ihmisoikeuden ja perusoikeuden loukkauksesta määrättävä hyvitys olisi toissijainen muihin käytettävissä oleviin oikeussuojakeinoihin, ja loukkauksella aiheutettu vahinko olisi korvattava siten siinä määrin kuin loukkauksen hyvittäminen sitä edellyttää.

3.5.1 Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevaa säännöstä puoltavat tahot

Suuri osa perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvittämistä koskevaan säännökseen kantaa ottaneista lausunnonantajista kannatti esitettyä säännöstä (*Suomen Asianajajaliitto, Suomen Yrittäjät ry, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry, Poliisihallitus, Suomen Lääkäriliitto, Suomen Lakimiesliitto ry, keskusrikospoliisi, Helsingin hovioikeus, Suomen Kuntaliitto ry, Akava ry, Espoon kaupunki, STTK ry, Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta, Itä-Suomen hovioikeus, valtakunnansyyttäjän toimisto, Itä-Suomen poliisilaitos, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta, työ- ja elinkeinoministeriö, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto sekä Kaakkois-Suomen poliisilaitos*).

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta arvioi ehdotetun parantavan YK:n yleissopimuksia koskevia puutteita.

3.5.2 Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevaa säännöstä yleisellä tasolla puoltavat, mutta esitetystä muodosta kritisoivat tahot

Lausunnonantajat suhtautuivat lähes poikkeuksetta myönteisesti siihen, että perus- ja ihmisoikeusloukkauksien korvaamisesta säädettäisiin laissa. Mietinnössä ehdotetun säännöksen sisältöön suhtauduttiin sen sijaan kriittisesti.

Vammaisfoorumi ry sekä *Invalidiliitto ry* kannattivat säännöksen lisäämistä lainsäädäntöön mutta huomauttivat, että vammaisten henkilöiden tehokkaan oikeussuojan toteuttamiseksi tarvitaan menettelyllisiä mukautuksia. *Invalidiliitto ry* esitti lisäksi, ettei pelkkä loukkauksen toteaminen ole riittävää eikä YK:n vammaisoikeussopimuksen mukaista.

Elinkeinoelämän keskusliitto piti yleisellä tasolla perusteltuna loukkauksen hyvityksestä säättämistä mutta esitti, että vaihtoehtona on jättää asia oikeuskäytännön varaan.

Suomen syyttäjähdistys ry piti säännöksen lisäämistä lähtökohtaisesti kannatettavana mutta esitti, että asiassa tulisi selkeyttää ja selvittää vaihtoehtoisia toimintatapoja.

Valtiovarainministeriön mukaan muutokset perus- ja ihmisoikeuksien osalta ovat perusteltuja siltä osin kuin on kyse nykyisen oikeuskäytännön huomioimisesta korvauskäytännössä loukkauksien osalta, mutta siltä osin kuin uudistus ulottuisi alueelle, jossa ei ole voimassaolevaa oikeuskäytäntöä, tulee jatkovalmistelussa ottaa huomioon myös valtiosääntöoikeudelliset ja hallinto-oikeudelliset näkökohdat. Valtiovarainministeriön mukaan jatkovalmistelussa olisi perusteltua täydentää vaikutusarviota kuntien sekä hyvinvointialueiden ja -yhtymän osalta ja huomioida näiden edellytykset.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan ehdotettu on kannatettava siltä osin, että oikeudesta loukkauksen korvaamiseen säädetään jatkossa laissa, mutta mietinnössä ei huomioida nykyisiä oikeussuojakeinoja. Lisäksi kärsimyskorvauksiin näytön arviointiin liittyy ongelmallisuutta.

Säännöksen sisältöä koskeva kritiikki kohdistui laajalti säännöksen tulkinnanvaraisuuteen ja avoimuuteen.

Kuluttajaliitto ry kannatti ehdotusta mutta katsoi säädöksen toissijaisen luonteen olevan jossain määrin hankala ja tulkinnanvarainen sekä huomautti, että arvioinnin tulisi olla aina perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteistä. Pelkän loukkauksen toteamisen tulisi vain poikkeuksellisesti tulla arvioiduksi riittävänä hyvityksenä.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko piti esitystä tarkoituksenmukaisena mutta esitti, että korvausvastuun syntyminen tulisi rajoittaa julkisen vallan käytön tai julkisen hallintotehtävän hoitamisen tilanteisiin. Sekä *Suomen evankelis-luterilainen kirkko* että *Suomen ortodoksinen kirkko* huomauttivat, että uskonnollisella yhteisöllä on perustuslain 11 §:n sisäisen autonomian perusteella oikeus esimerkiksi vaatia kirkon jäsenyyttä kirkollisen toimituksen edellytyksenä ilman, että tätä voidaan pitää perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisena. *Suomen ortodoksinen kirkon* mukaan vahingonkorvausvastuun syntymistä olisi tarkoituksenmukaista rajata jollakin tavoin, esimerkiksi standardisäännöksen kaltaisella säännöksellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannatti säännöstä mutta katsoi, että korvaukseen oikeutettujen piirin laajuuden täsmentäminen on tarpeellista, ja ehdotetun säännöksen suhdetta tulisi tarkastella pakkokeinoista suoritettaviin korvauksiin. *Liikenne- ja viestintäministeriön* sekä *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen* mukaan hyvityksen toissijaisuuden tarkoitus jää mietinnössä epäselväksi.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan loukkauksen hyvittämistä koskevan sääntelyn antaminen on tärkeää, ja se paikkaa perus- ja ihmisoikeusloukkausta koskevia puutteellisuksia. Eduskunnan oikeusasiamies katsoi kuitenkin lausunnossaan, ettei toissijaisuus ilmene ehdotetusta sanamuodosta, vaikka perusteluissa niin katsotaan. Eduskunnan oikeusasiamies esitti, että asian jatkovalmistelussa olisi syytä pohtia, olisiko pykälän soveltamisalaa mahdollista täsmentää.

Kansaneläkelaitos piti laintasoista sääntelyä kannatettavana mutta esitti sääntelyn ehdotetussa sanamuodossaan aiheuttavan merkittäviä soveltamis- ja tulkintakysymyksiä niin julkisyhteisön omassa toiminnassa kuin viranomaisten välillä. Säännös voisi mahdollistaa sen hyödyntämisen epäasiallisin tavoin sekä ruuhkauttaa julkisyhteisöjen ja tuomioistuinten toimintaa. Lisäksi säännöksen tulkinnanvaraisuus voisi vaikuttaa kansallisen hyvityskäytännön yhtenäisyyteen.

Tulli piti lakiin otettua säännöstä tarkoituksenmukaisena mutta katsoi, että mietinnön pohjalta jää osin epäselväksi, onko säännöksen perusteella ajateltu maksettavan hyvitystä myös muissa kuin perus- ja ihmisoikeuksien loukkausten tilanteissa.

Verohallinto piti nimenomaista säännöstä tarpeellisena mutta huomautti, ettei ehdotuksesta käy riittävän selvästi ilmi se, kuuluisiko säännöksen mukaisten korvausvaatimusten käsittely valtiota ja sen viranomaisia koskevilta osin yksinomaan Valtiokonttorin toimivaltaan. Perusteluja tulisi tältä osin täydentää.

Helsingin hallinto-oikeus piti säännöstä lähtökohtaisesti perusteltuna mutta nosti esiin tulkintaongelmat perus- ja ihmisoikeuksien loukkausten hyvittämisessä. Helsingin hallinto-oikeuden mukaan vahingonkorvaus tulisi sitoa ilmeisiin perus- ja ihmisoikeusloukkauksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö piti kannatettavana loukkauksen hyvittämistä koskevaa sääntelyä mutta piti ehdotetun säännöksen hahmottamista hankalana. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan ankara vastuu ei käy ehdotetusta säännöksestä ilmi, ja perustelut ja sanamuoto ovat tältä osin ristiriidassa keskenään.

Valtiokonttori piti tarkoituksenmukaisena, että oikeudesta korvaukseen perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta säädetään lailla, mutta perustelujen terminologiaa tulisi yhtenäistää säännösluonnoksessa käytetyn terminologian kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä *Maanmittauslaitos* huomauttivat, että säännöksen perusteluita olisi hyvä täydentää käytännön esimerkein. Myös *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue* arvioi, että jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota konkreettisiin tapauksiin, joihin ehdotettu säännös olisi tarkoitettu sovellettavaksi.

Osa sääntelyyn myönteisesti suhtautuneista tahoista kiinnitti huomiota hyvityksen ja vahingonkorvauksen väliseen suhteeseen.

Eduskunnan oikeusasiamies lausui, että hyvityksen erityisluonteen säilyttäminen vahingonkorvauslaissa määriteltyihin korvauslajeihin nähden saattaisi jatkossakin olla perusteltua. Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan toissijaisena saatavalla perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta aiheutuneella hyvittämisellä ei voida myöskään paikata muun sääntelyn puutteita ja kestäättömiä perusteluita.

Korkeimman oikeuden mukaan uutta säännöstä on pääosin asianmukaisesti perusteltu, mutta säännöksen vaikutuksia tulisi edelleen arvioida. Lisäksi korkein oikeus esitti, että sääntelyssä yhdistyvät vaikeasti yhteensovittavalla tavalla loukkauksen hyvittämisen ja aiheutuneen vahingon korvaamisen näkökulmat. Korkein oikeus esitti vaihtoehtona irrottaa hyvitys perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta omaksi korvauslajikseen ja säätää siitä omassa laissaan.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö esitti, että säännöksessä tulisi käyttää käsitettä ”korvaus”, sillä sanana ”hyvitys” yhdistyy eduskunnan oikeusasiamiehen tekemiin hyvitysesityksiin.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan hyvityksen ja vahingonkorvauksen välistä suhdetta sekä laillisuusvalvontaratkaisussa esitetyn hyvityksen merkitystä ja tarvetta tulisi valmistelussa pohtia ja arvioida nyt tehtyä perusteellisemmin.

Rahoitusvakausvirasto pyysi kiinnittämään huomiota siihen, että säännöksen suhde muihin hyvityksiin on selkeä.

3.5.3 Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevaan säännökseen kielteisesti suhtautuvat tahot

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ei lausunnossaan pitänyt säännöstä välttämätöntä, sillä hallinto-oikeuden arvion mukaan tilanteet voidaan nykyisellään tyydyttävästi käsitellä. Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden mukaan perus- ja ihmisoikeuksien loukkauksen korottaminen muiden vahingonkorvausperusteiden yli on ongelmallista, ja sääntely voisi johtaa ennakoimattomaan ja sattumanvaraiseen oikeuskäytäntöön.

Useimmat kielteisesti säännökseen suhtautuvista lausunnonantajista pitivät ehdotettua liian avoimena ja tulkinnanvaraisena.

Helsingin kaupunki katsoi lausunnossaan sääntelyn muotoilun olevan tulkinnanvarainen ja epäselvä. Helsingin kaupunki katsoi lisäksi, että kärsimyskorvausten näyttökysymysten ja arvottamisen tilanteita tulisi käsitellä säännöksen perusteluissa.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden sekä *Lapin poliisilaitoksen* mukaan vahingonkorvausvastuun syntymistä olisi tarkoituksenmukaista rajata jollakin tavoin, esimerkiksi nykyisen standardisäännöksen kaltaisella säännöksellä.

Korkein hallinto-oikeus piti mahdollisena, että ehdotetun kaltainen sääntely voisi johtaa siihen, että mitä erilaisimpia ristiriitatilanteita pyrittäisiin jäsentämään perus- ja ihmisoikeusloukkauksina. Korkein hallinto-oikeus huomautti, ettei ehdotetun mukainen sääntely ole verrokkimaissa laajemmin käytössä. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan mietinnön ehdotus perustuu liian yksipuoliseen tarkasteluun, eikä korkein hallinto-oikeus pitänyt selvänä, onko vahingonkorvauslaki ylipäätään oikea tai ainoa sääntelyinstrumentti asianmukaiselle hyvittämiselle.

Myös *Maanmittauslaitos*, huolimatta myönteisestä suhtautumisestaan perus- ja ihmisoikeuksia koskevan säännöksen tarpeeseen, suhtautui varauksellisesti siihen, onko vahingonkorvauslaki oikea laki säännellä perus- ja ihmisoikeuden loukkauksen hyvittämisestä. Maanmittauslaitos esitti, että perus- ja ihmisoikeusloukkaukset ja niiden hyvittämiset olisi koottava samaan lakiin oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain kanssa sääntelyn selvyuden turvaamiseksi.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan säännöksen sanamuoto ja perustelut ovat osin epätasällisiä, ja lain epäselvä sanamuoto voi johtaa vähäisenä pidettävien oikeudenloukkausten pohjalta nostettaviin kanteisiin.

Suomen tuomariliitto ry ja *Helsingin käräjäoikeus* arvioivat ehdotetun säännöksen olevan epäselvä toissijaisuuden ja vähäisten oikeudenloukkausten osalta ja esittivät, että ehdotettua tulisi täsmentää. Myös *Helsingin poliisilaitos* esitti säännöksen olevan osin epäselvä toissijaisuuden soveltamisen osalta.

Finanssiala ry arvioi säännöksen yleisluontoisen kirjoitustavan olevan ongelmallinen vakuutusalan kannalta.

Vaasan hovioikeus ehdotti lausunnossaan uutta muotoilua perus- ja ihmisoikeusloukkausta koskevan säännöksen sanamuodoksi, jotta tuomioistuinten työmäärää ja perusteetomia korvauskanteita voitaisiin rajoittaa.

Helsingin kaupunki sekä *Vaasan hovioikeus* huomauttivat, että säännöksen perusteluita olisi hyvä täydentää käytännön esimerkein säännöksen laajuuden ja esimerkkitapausten selvittämiseksi.

3.5.4 Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen hyvitystä koskevia muita huomioita

Finanssiala ry ja Helsingin kaupunki kannattivat säännöksen osalta muissa henkilövahingoissa käytettyjen taulukoiden, kuten henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten soveltamista ennustettavuuden luomiseksi.

Kansaneläkelaitos esitti tarpeelliseksi harkita, onko tarvetta taholle, joka seuraisi hyvityskäytäntöä ja laatisi yleisiä suosituksia, mikäli sääntely toteutuu sellaisenaan.

Vaasan hovioikeus esitti käsityksensä, että varsinaiset perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamista koskevat vahingonkorvauskanteet ovat nykyisin harvinaisia yleisissä tuomioistuimissa, ja arviointi tapahtuu yleensä välillisesti esimerkiksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisesta arvioitaessa. Vaasan hovioikeuden mukaan uusi säännös voi johtaa esitettyä suurempaan työmäärän lisääntymiseen tuomioistuimissa.

Verohallinnon mukaan säännös tulisi lisäämään korvausvaatimusten määriä ja myös laajentaisi ainakin jossakin määrin korvausvelvollisuutta. Myös *valtioneuvoston oikeuskanslerin* mukaan säännös voi lisätä korvaushakemusten ja –kanteiden määrää. *Helsingin kaupungin* mukaan säännös tulee lisäämään korvaushakemusten ja –kanteiden sekä hallinnollisen työn määrää myös kunnissa.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue arvioi lausunnossaan, että kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmasta ehdotettu muutos lisäisi asiakkaiden kuntiin ja hyvinvointialueisiin kohdistamia korvausvaatimuksia myös samanaikaisesti, kun ne ovat vireillä esimerkiksi kanteluna muissa viranomaisissa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue esitti huolensa kuntien ja hyvinvointialueiden korvausvastuuseen joutumisesta valtion sijaan.

3.6 Julkisyhteisön korvausvelvollisuus väärästä informaatiosta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta

Mietinnön mukaan vahingonkorvauslain 3 luvun 3 §:ään lisättäisiin säännös, jonka perusteella julkisyhteisö olisi korvausvelvollinen sen antamasta väärästä informaatiosta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Korvausvastuun edellytyksenä olisi, että vahingon kärsineellä on ollut perusteltu aihe luottaa annettujen tietojen oikeellisuuteen ja korvausvelvollisuutta olisi pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon tietojen antamisen tarkoitus ja merkitys sekä tietojen antamiseen liittyvät ja muut olosuhteet. Säännös on mietinnön mukaan erityisen merkityksellinen, kun kyse on toiminnasta, jota ei voida pitää julkisen vallan käyttämisenä eikä vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n säännöstä puhtaasta varallisuusvahingosta voida soveltaa.

3.6.1 Ehdotukseen myönteisesti suhtautuvat tahot

Suomen Lääkäriliitto, Suomen Lakimiesliitto ry, Akava ry, STTK ry, valtioneuvoston oikeuskansleri, Invalidiliitto ry, Suomen syyttäjähdistys ry, Poliisihallitus, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta pitivät ehdotusta kannatettavana. *Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen* mukaan on hyvä, että säännös jättää soveltajalleen harkintavaltaa.

Suomen syyttäjähdistys ry painotti lausunnossaan olevan tärkeää, että informaation antajalle annetaan oikeat ja riittävät tiedot, ja neuvon antaa toimivaltainen henkilö.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon mukaan ehdotus on sinänsä tarkoituksenmukainen, mutta säännöksen soveltaminen jäänee pitkälti tulevan oikeuskäytännön varaan.

Valtakunnansyyttäjän toimisto piti ehdotettua sinänsä kannatettavana mutta esitti, että säännöstä sovellettaessa erilaisia rajanvetokysymyksiä ja tulkintalinjoja jouduttaneen tekemään.

3.6.2 Ehdotettua sääntelyä puoltavat, mutta esitetystä muodosta kritisoivat tahot

Kuluttajaliitto ry piti sääntelyä kannatettavana mutta huomautti, että ”tieto” tulee ymmärtää laajasti ja tulkinnan tulee kattaa monet erilaiset tiedonannon kanavat. Perustellun syyn arvioinnissa kynnystä ei saa asettaa korkealle, vaan kansalaisten on lähtökohtaisesti voitava luottaa saamaansa tietoon myös automatisoidun tiedon antamistilanteissa. Kuluttajaliitto ry:n käsityksen mukaan myös ilmeisen harhaanjohtavuuden osalta saattaisi olla perusteltua katsoa korvausvelvollisuuden syntyvän.

Vammaisfoorumi ry piti ehdotusta kannatettavana mutta huomautti, ettei ehdotettu säännös koske lähtökohtaisesti tapauksia, joissa julkisyhteisö on jättänyt tiedon antamatta. Vammaisfoorumi ry:n mukaan vammaispalveluiden asiakkaiden oikeussuoja jää edelleen puutteelliseksi, ja asia tulee huomioida tulevissa uudistuksissa.

Suomen Yrittäjät ry piti ehdotettua hyvänä mutta katsoi, että ”tiedon” käsite on liian kapearajainen. Suomen Yrittäjät ry:n mukaan uusi säännös ei saa johtaa tilanteeseen, jossa viranomainen pyrkii keinotekoisesti välttämään vahingonkorvausvelvoitteen.

Verohallinnon mukaan asiaa on käsitelty perusteellisesti ja laajat perustelut tukevat korvausratkaisujen tekemistä, mutta ehdotettu ei noudata vahingonkorvauslain systematiikkaa. Verohallinto esitti säännöksen uudelleenmuotoilua.

Itä-Suomen hovioikeus piti ehdotusta kannatettavana, jos neuvontavelvollisuutta voidaan toteuttaa ilman liiallista huolta mahdollisen virheen seuraamuksista. Itä-Suomen hovioikeus ei kannattanut mietinnössä esitettyä asiakkaan velvollisuutta suhtautua varauksella automatisoidusta neuvontajärjestelmästä saadun tiedon oikeellisuuteen.

Valtiokonttori piti perusteltuna, että väärästä viranomaisinformaatiosta aiheutuneen taloudellisen vahingon korvaamisesta säädetään nimenomaisella säännöksellä, mutta esityksessä muodossaan säännös on tulkinnanvarainen ja kaipaa tarkennusta.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan säännös on hallinnon asiakkaiden oikeusturvan kannalta perusteltu ja voi selkeyttää oikeustilaa, mutta paljon tulkinnanvaraa jättävällä sääntelyllä voi olla byrokratiaa lisäävä vaikutus. Säännöksen valmistelussa olisi tarpeen saada lisää perusteluja säännöksen poikkeamista ja esimerkkejä säännöksen soveltamisalasta, ja laajan tietomassan jatkuva lisääntyminen tulisi ottaa huomioon.

Itä-Suomen poliisilaitos totesi, että perustelujen yhteydessä olisi syytä määritellä, mitä kumulatiivisella virheellä tarkoitetaan, ja millä tavoin se tosiasiasa voisi tulla kyseeseen korvattavana vahinkona.

Helsingin hovioikeuden mukaan säännöksen soveltamiseen jää väistämättä tulkinnanvaraisuutta. Helsingin hovioikeuden mukaan säännöksessä tulisi todeta, ettei korvausvastuuta voi syntyä tuomioistuimen ratkaisuun merkityistä tiedoista tai ylipäättään tuomioistuinten toiminnassa annetuista tiedoista.

3.6.3 Ehdotukseen kielteisesti suhtautuvat tahot

Valtiovarainministeriö ei pitänyt lausunnossaan tarkoituksenmukaisena säännöksen lisäämistä vahingonkorvauslakiin tässä vaiheessa.

Suomen Kuntaliitto ry suhtautui lausunnossaan varauksellisesti säännökseen ja piti aiheellisenä, että puhtaan varallisuusvahingon korvaamisen edellytyksiä arvioidaan edelleen jatkovalmistelussa. Lisäksi jatkovalmistelussa olisi pyrittävä varmistamaan, ettei uusi sääntely johda viranomaisten ylivarovaisuuteen ja byrokraattisuuteen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue piti esitettyä vahingonkärsijän oikeusturvan parantamisen näkökulmasta sinänsä perusteltuna. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan monimutkaistuva sääntely voi kuitenkin johtaa kuntien ja hyvinvointialueiden hankaluuteen käsitellä vahingonkorvausvaatimuksia omissa prosesseissaan. Lisäksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kritisoi sitä, ettei vahingonkorvausvaatimusta voida kohdistaa väärää informaatiota antaneeseen työntekijään tai viranhaltijaan.

Helsingin kaupungin mukaan säännöksen mukaista julkisyhteisön korvausvastuuta ei tule laajentaa tarpeettomasti. Lainkohdan määrittelyjen tulee olla täsmällisiä, eikä kunnalle tuleva velvoite varallisuusvahingon korvaamisessa voi olla muita julkista hallintotehtävää suorittavia laajempi.

Rahoitusvakuusvirasto huomautti, että kriisitilanteessa Rahoitusvakuusviraston antamaa tietoa voitaisiin tulkita sitoumuksena toimia tietyllä tavalla, vaikka kyse on vain etukäteisarviosta.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran sekä *Museoviraston* mukaan myöhemmin virheelliseksi osoittautunut viranomaisinformaatio ja sen tulkinta ovat esitetyn valossa ongelmallisia, jos ne johtavat vahingonkorvausvelvollisuuteen.

Suomen Asianajajaliitto nosti esiin huolen vahingonkorvauksen tarkan määrän selvittämisestä tietyissä tilanteissa ja esitti säännöksen uudelleenmuotoilua.

Elinkeinoelämän keskusliitto kehotti jatkovalmistelussa harkitsemaan säännöksen soveltamisalan ulottumista julkista hallintotehtävää hoitaviin yksityisiin.

Tulli lausui, että asian jatkovalmistelussa olisi syytä huomioida, että lainsäädäntö mahdollistaisi virkavastuulla toimivalle viranomaiselle korvausten suorittamisen silloin, kun se on perusteltua asiakkaan kärsimän vahingon vuoksi.

Useat lausunnonantajat esittivät huomioita sääntelyn avoimuudesta ja tulkinnanvaraisuudesta

Espoon kaupunki ei pitänyt lausunnossaan korvausvastuun laajentamista tarkoituksenmukaisena ja piti säännöstä liian laveana. Espoon kaupungin mukaan nykyinen julkisen vallan käyttöön rajattu korvausvastuun tilanne on riittävä.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos sekä *Museovirasto* lausuiivat säännöksen laajuuden ja merkityksen jäävän epäselviksi.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan väljästi kirjoitettu säännös voi aiheuttaa korvausvaatimuksia käsitteleville viranomaisille ongelmallisia tulkintatilanteita.

Korkein oikeus huomautti, että sääntely näyttäytyy monitahoisena, ja korvauskäytäntö samankaltaisissa tilanteissa voi kehittyä eri tavoin riippuen julkisyhteisön asemasta eri tilanteissa. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida, onko tämä perusteltua. Myös *Turun kaupunki* huomautti avoimeksi jätetyn korvausvelvollisuutta koskevan säännöksen aiheuttavan toisistaan eroavia tulkintoja.

Korkeimman oikeuden ja *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen* mukaan säännöksen merkityssisältöä tulisi selvittää konkreettisten esimerkkien avulla. *Korkein oikeus* ehdotti säännöksen sanamuodon tarkentamista.

Työ- ja elinkeinoministeriö esitti lausunnossaan perustelujen täydentämistä siten, ettei pelkkä virheellinen informaatio sinänsä ja saamatta jäänyt sosiaalietuus ole säännöksessä tarkoitettua taloudellista vahinkoa eikä se voine luoda oikeutta saada vahingonkorvausta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö ehdotti perusteluissa muiden säännösten merkityksen arvioimista korvausvastuun toteutumisen valossa.

Tulkinnanvaraisuuden lisäksi osa lausunnonantajista lausui käsitteellisestä epäselvyydestä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan virheellisen informaation ja perustellun aiheen tarkoitus sekä se, milloin väärän tiedon antamiseen liittyy julkisyhteisön virhe tai laiminlyönti, jäävät avoimeksi.

Helsingin kaupunki huomautti käsitteellisestä avoimuudesta yhteisön toiminnan osalta. Helsingin kaupungin mukaan julkisen toiminnan ja julkisen hallintotehtävän välinen suhde on mietinnön valossa epäselvä.

Korkeimman oikeuden mukaan ehdotuksen tarkoitus ja laiminlyönnin merkitys jäävät osin epäselväksi. Lisäksi jää epäselväksi, onko tarkoituksena ollut julkisyhteisön toiminnan ja julkisen hallintotehtävän erottaminen toisistaan ja jos on, millä tavoin.

Valtiovarainministeriön käsitteiden ”väärä tieto”, ”väärä informaatio” ja ”virheellinen informaatio” käyttö voi aiheuttaa käytännön soveltamisongelmia.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan oikeiden ja väärin tietojen rajapinta ei ole ongelmaton, kuten esityksessä on esitetty. Esimerkiksi kiire- ja kriisitilanteissa annetun tiedon virheellisyys voi aiheuttaa ongelmallisia tulkintatilanteita. Eduskunnan oikeusasiamies esitti mahdollisena vaihtoehtona, että säännöksen yhteyteen sisällytettäisiin 3 luvun 2 §:n 2 momentin kaltainen standardisäännös.

Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota mahdollisiin ongelmatilanteisiin ja seurauksiin, jotka koskevat laajenevaa vastuuta neuvonnan osalta

Valtiovarainministeriön mukaan "tieto" ymmärretään erittäin laajana, ja jatkovalmistelussa tulisi pohtia, mikä on peruste julkisen vallan käyttöä koskevan vastuun ulottamiseksi julkisen hallintotehtävän alaan kuuluvaan neuvontaan. Myös *Helsingin kaupunki* kiinnitti huomiota tiedon laajaan ymmärtämiseen ja katsoi, että määritelmän tulisi olla hyvin rajattu ja täsmällinen.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi lausunnossaan neuvonnan laajuuteen liittyvät kysymykset erityisesti TE-toimistojen muutostilanteessa. Lisäksi Valtiokonttorin toimivallan puute työvoimaviranomaisiin kohdistuvissa vahingonkorvausvaatimuksissa voi työ- ja elinkeinoministeriön mukaan olla asiakkaiden näkökulmasta haasteellista.

Tulli nosti lausunnossaan esiin antamansa neuvonnan moninaisuuden ja yksilökohtaisuuden. Tullin mukaan asiakkaan antamilla tiedoilla on merkitystä tiedon oikeutta arvioidessa, ja joissakin tilanteissa asiakkaalla voi olla korostunut velvollisuus suhtautua varovaisuudella saamaansa informaatioon. Myös *Turun kaupunki* huomautti, että viranomaisen on myös asiasta riippuen sen tiedon varassa, mitä asiakas hänelle asiassaan antaa.

Turun kaupunki esitti huolen siitä, että säännöksen myötä asiakkaan selonottovelvollisuus asiassa saattaisi heikentyä. *Kansaneläkelaitoksen* mukaan sääntely ei saa johtaa siihen, että asiakkaiden selonottovelvollisuus poistuisi käytännössä kokonaan.

Tulli nosti esiin kysymyksen siitä, tulisiko neuvonnassa jatkossa painottaa tiettyjen ilmaisujen käyttämistä viranomaisen harhaanjohtamisen ehkäisemiseksi. Lisäksi *Tulli* nosti esiin viranomaisneuvonnan sitovuuden ongelmallisuuden ja huomautti, että joissakin tilanteissa rajanveto neuvonnan ja asianhoitamisen välillä on vaikeaa.

Tulli, *Kansaneläkelaitos* ja *Turun kaupunki* arvioivat lausunnoissaan chat-neuvonnan antaman tiedon aiheuttamia vastuukysymyksiä. *Turun kaupungin* mukaan mietinnössä jäi puutteelliseksi tekoälyn toteuttaman neuvonnan arviointi.

Maanmittauslaitoksen mukaan säännöksessä olisi tarpeen tuoda selkeästi esille, ettei tämän ole tarkoitus laajentaa viranomaisen neuvontavelvollisuutta tai luoda uusia odotuksia neuvonnan sisällöstä, laajuudesta sekä laadusta. Maanmittauslaitoksen mukaan korvausvastuun edellytykset olisi määriteltävä tarkoin, ja korvausvastuun syntymiseen tulisi suhtautua pidättäytyväisesti.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue katsoi, että säännöksestä voi seurata neuvonnan ja informaation antamisen niukkuutta sekä hyvän hallinnon periaatteiden vastaisten varaumien käyttämistä. *Suomen Kuntaliitto ry* ja *Espoon kaupunki* nostivat esiin huolen

neuvonnan mahdollisesta muuttumisesta suppeammaksi ja byrokraattisemmaksi. Myös *Helsingin kaupunki* esitti huolen heikentyvästä asiakaspalvelusta eikä kannattanut kunnille säädettävää lisävastuuta mahdollisista neuvontavirheistä.

Kansaneläkelaitos huomautti, että sääntely ei saa johtaa siihen, ettei julkisyhteisö uskaltaisi toteuttaa neuvontavelvollisuuttaan.

Tullin, valtakunnanvoudin kanslian, Turun kaupungin ja Kansaneläkelaitoksen mukaan virheellisen viranomaisinformaation näytön arvioimisessa voi ilmetä ongelmia erityisesti suullisen neuvonnan tilanteissa.

Espoon kaupunki ja Suomen Kuntaliitto ry arvioivat, että uudistus johtaisi muun muassa tarpeeseen tallentaa kaikki puhelut näytön arvioinnin vuoksi. *Suomen Kuntaliitto ry* arvioi kirjallisen neuvonannon suosimisen lisääntyvän, kun taas *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue* arvioi neuvonnan kirjaamisen korostuvan.

3.6.4 Ehdotusta koskevia muita huomioita

Lausunnonantajat arvioivat ehdotuksella olevan monitahoisia vaikutuksia niin asiakkaisiin kuin viranomaisiin.

Tulli arvioi ehdotetulla olevan julkishallinnon asiakkaan asemaa parantavia ja oikeusturvaa tehostavia vaikutuksia. *Turun kaupungin ja Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnan* mukaan ehdotus voi lisätä kansalaisten luottamusta viranomaistoimintaa kohtaan.

Valtakunnanvoudin kanslia, työ- ja elinkeinoministeriö, Rahoitusvakausvirasto, Helsingin hovioikeus sekä *Turun kaupunki* arvioivat, että uusi säännös voi lisätä erityisesti neuvontaan liittyviä korvausvaatimuksia. *Työ- ja elinkeinoministeriö* katsoi, että neuvonta voi josain määrin lisätä korvausvaatimusten määrää, joskaan se ei saatavissa olevilla tiedoilla voi arvioida vaikutuksia tapausten määränä tai euromääräisesti.

Kansaneläkelaitoksen, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, Espoon kaupungin ja valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan muutos oletettavasti lisää vaadittavia resursseja ja työmäärää kanteiden ja vaatimusten määrän kasvaessa. *Valtiokonttorin* mukaan säännös tulee lisäämään selvästi vahingonkorvausvaatimuksia ja maksettavien korvausten määrää.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan sääntely voi lisätä julkisyhteisön korvausvelvollisuutta ennakoimattomasti. *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen* mukaan sääntelyn myötä neuvonnassa annettu pieni virhe voi aiheuttaa kohtuuttomat vahingonkorvausseuraukset julkisyhteisöille.

Verohallinto ja valtakunnanvoudin kanslia arvioivat, että korvausvelvollisuuden tosiasiallinen laajeneminen ei ole todennäköistä, joskin korvausvaatimuksia tullaan todennäköisesti esittämään nykyistä useammin, ja siten selvittämistyö tulee lisääntymään.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan mietinnössä ei ole arvioitu ehdotuksen vaikutuksia riittävällä tavalla erityisesti vieraskielisten ja muiden heikommassa olevien asiakkaiden näkökulmasta.

STTK ry:n ja *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen* mukaan virkamiesten ja työntekijöiden neuvontatyöhön liittyvästä koulutuksesta tulisi uudistuksen myötä huolehtia.

Vaasan hovioikeus esitti lausunnossaan, että monet sen esittämistä huomioista koskien perus- ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittämistä koskevaa säännöstä pitävät paikkansa myös tämän säännöksen valossa.

3.7 Muita vahingonkorvauslain uudistamista koskevia huomioita

Akava ry, Suomen Lääkäriliitto, STTK ry, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry ja Suomen tuomariliitto ry pitivät lausunnoissaan tärkeänä lähtökohtaa, ettei muutoksella laajenneta yksittäisen virkamiehen tai työntekijän vahingonkorvausvastuuta.

Rahoitusvakausvirasto esitti tarpeen kiinnittää uudistusten valmistelussa huomiota IMF:n Suomea koskeviin vuonna 2023 julkaistuihin arvioihin, joissa IMF suosittelee, että suomalaisten pankkikriisien ratkaisuun osallistuvien virkamiesten suoja oikeudenkäyntitilanteisiin parannettaisiin kansainvälisten standardien tasolle.

Muutamat lausunnonantajat lausuivat muista vahingonkorvauslain uudistamisen yhteydessä muutettavista säännöksistä.

Akava ry, Itä-Suomen hovioikeus ja *STTK ry* kannattivat lausunnoissaan vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n ja 7 luvun 1 §:n muutoksia. *Suomen Kuntaliitto ry* piti mietinnössä esitettyjä vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n ja 7 luvun 1 §:n muutosehdotuksia mahdollisina, vaikka piti mahdollisena vahingonkorvausvastuun määräytymistä nyt voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Valtiokonttori piti ehdotettua 4 luvun 3 §:n 2 momenttia kannatettavana ja arvioi sen sujuvoittavan hallinnon sisäistä vahingonkorvausasioiden selvittelyä.

4 Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia ja muita erillislakeja koskevat lausunnot

4.1 Vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista annettua lakia koskevat säännöskohtaiset lausunnot

4.1.1 Oikeus korvaukseen kiellon tai ajokiellon määrittämisestä

Ehdotetun 3 §:n mukaan oikeus korvaukseen olisi sillä, jolle on määrätty rikollisen menettelyn perusteella laissa säädetty toimintakielto.

Suomen Yrittäjät ry piti ehdotettua kannatettavana ja huomautti, että erityisesti säättämisen korvauksesta liiketoimintakiellosta on yrittäjien oikeusturvan kannalta tärkeää.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan kysymyksen ollessa liiketoimintakiellosta, puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen ja korvausmäärän arvioiminen saattaa käytännössä olla haastavaa, ja se tulisi ottaa jatkovalmistelussa huomioon.

Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin väliaikaiseen ajokieltoon ja ajokieltoon määrätyn oikeudesta kohtuulliseen hyvitykseen valtiolta.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan ehdotus vaikuttaa asialliselta ja perustellulta. Säännöksen soveltamista helpottaisi kuitenkin säännöksen kattavampi ja tarkempi perustelu.

Itä-Suomen poliisilaitoksen mukaan ehdotuksessa jää epäselväksi, onko säännöksen soveltamisalan tarkoitus koskea myös sakkomenettelyssä käsiteltäviä tekoja ja niiden yhteydessä mahdollisesti määrättyä väliaikaista ajokieltoa. *Eduskunnan oikeusasiamiehen* mukaan mietinnössä jää puutteelliseksi muiden kuin rikoksen johdosta määrätyn ajo-oikeuden menetystä koskeva oikeus hyvitykseen.

Eduskunnan oikeusasiamies piti lausunnossaan neljän kuukauden kestoon kytkettyä korvauskynnystä korkeana. Sen sijaan *Kaakkois-Suomen poliisilaitos* esitti 6 kuukauden pituutta korvaukseen oikeuttamisen perustana.

Valtiokonttori esitti lausunnossaan harkittavaksi, tulisiko 4 §:ssä ehdotettua ajokiellon voimassaolon vähimmäisaikaa vastaava säännös sisältyä myös 3 §:ssä säädetyn kiellon korvattavuudelle.

4.1.2 Oikeus korvaukseen aiheettomasti käytetystä pakkokeinosta

Ehdotetussa 5 §:ssä säädettäisiin rikoksesta epäillyn oikeudesta korvaukseen aiheettomasti käytetystä pakkokeinosta.

Tullin mukaan pakkokeinojen käytön korvausperusteita tulisi edelleen rajoittaa tilanteisiin, joissa aiheutetaan konkreettisesti vahinkoja jollekin suojattavalle oikeushyvälle. Tulli piti ongelmallisena korvauksen suorittamista puhtaasti abstraktista vahingosta.

Keskusrikospoliisin käsityksen mukaan ehdotettu soveltuisi myös salaisten pakkokeinojen käytöstä seuraaviin korvauksiin, mutta tilanteet, joissa pakkokeinojen käyttämisestä ei lakiperusteisesti kohteelle ilmoiteta, ovat ongelmallisia. *Poliisihallitus* esitti poliisiyksiköiden haasteet käsitellä pakkokeinon käytön kohteen tekemä vahingonkorvausvaatimus, jos pakkokeinon käytöstä ei ole ilmoitettu sen kohteelle.

Suomen Asianajajaliiton mukaan jatkovalmistelussa tulisi täsmentää, mitä olennaisella tavalla tarkoitetaan. *Itä-Suomen poliisilaitoksen* mukaan säännöksen yhteydessä tulisi tarkentaa, mitä tarkoittaa eräissä tapauksissa säilöön otettu. *Sisäministeriön* mukaan ehdotuksen valossa säännösluonnoksen soveltamisalan laajuus on epäselvä.

Suojelupoliisin mukaan ehdotetun 5 §:n ja 9 §:n välillä on ristiriita, ja lisäksi ehdotettujen suhde on epäselvä lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:n 2 momenttiin nähden.

Useat lausunnonantajat ottivat kantaa pykälän 2 momentissa esitettyyn, jonka mukaan oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos vapaudenmenetys tai rajoitus ei ole kestänyt 12 tuntia kauempaa.

Valtiokonttori piti lausunnoissaan perusteltuna, että vapauden menettämisen tai rajoittamisen korvattavuus sidotaan myös jatkossa selkeään tuntirajaan. *Helsingin käräjäoikeus* sekä *Suomen tuomariliitto ry* pitivät aikarajausta perusteltuna mutta nostivat esiin hankalat näytönarviointitilanteet, kun jälkeempään arvioidaan sitä, milloin epäilty on ollut siinä

kunnossa, että häntä olisi voitu kuulla. *Helsingin käräjäoikeuden* sekä *Suomen tuomari-liitto ry:n* mukaan mietinnössä ei myöskään ole huomioitu, miten 12 tunnin raja suhteutuu rikoslain 6 luvun 13 §:n vapaudenmenetysajan vähennykseen.

Suomen Lakimiesliitto ry:n sekä *Suomen syyttäjähdistys ry:n* mukaan aikarajan lyhentäminen ei ole perusteltua, sillä viranomaisille tulee antaa realistiset mahdollisuudet suorittaa riittävät toimenpiteet vapaudenmenetyksen perusteiden tutkimisen osalta. Säännöksen tulisi olla linjassa rikoslain tuottamuksellisen vapaudenriiston vähäisyyden arvioinnin kanssa. Myös *Itä-Suomen hovioikeus* esitti harkittavaksi, onko ehdotettua aikarajaa pidettävä liian tiukkana erityisissä tilanteissa.

Valtakunnansyyttäjän toimiston mukaan on huomioitava, että jo ehdotettu 12 tunnin vapaudenmenetys voi aiheuttaa henkilölle taloudellista vahinkoa.

Itä-Suomen hovioikeuden mukaan ehdotuksen vaikutukset esitutkintaviranomaisten henkilöstöressurssien riittävyteen tulee selvittää ja tarvittaessa lisätä resursseja.

Tullin mukaan vapaudenmenetysajan lyhentäminen tuottaa todennäköisesti Tullin toimintaympäristössä lisää korvaustapauksia esimerkiksi kuulusteluissa aiheutuneiden viivästysten vuoksi. Tulli esitti lausunnossaan, että esityksessä olisi tullut selvittää tätä suhteessa esitutkintalain läsnäoloa esitutkinnassa koskevaan 6 luvun 5 §:ään.

4.1.3 Luovutettavaksi pyydetyn oikeus korvaukseen vapaudenmenetyksestä

Ehdotetun 7 §:n mukaan luovutetulla olisi oikeus korvaukseen, jos rikosasian käsittely päättyy toisessa valtiossa 2 §:ssä tai 5 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, syytettä ei nosteta taikka se hylätään tai tuomio puretaan. Oikeus korvaukseen syntyisi kuitenkin myös, jos luovuttamiseen ei Suomessa suostuta tai jos pyynnöstä on luovuttu. Lisäksi luovutetulla olisi oikeus korvaukseen tapauksissa, joissa luovutettava on menettänyt vapautensa tai hänen vapauttaan on rajoitettu toisessa valtiossa Suomeen luovuttamista varten.

Valtiokonttori esitti harkittavaksi, tulisiko tuntirajan ilmetä ehdotetusta säännöksestä nimenomaisesti, ja tulisiko Suomen korvausvelvollisuuden rajoittaa tilanteisiin, joissa luovutuspyyntö on esitetty Suomen valtion puolesta. Valtiokonttori huomautti, että säännöksen sisällössä tulisi huomioida neuvoston puitepäätöksen eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisestä luovuttamismenettelystä 30 artikla.

Keskusrikospoliisi esitti arvioitavaksi, olisiko 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua korvausta johdonmukaisempaa hakea ensisijaisesti vieraalta valtiolta silloin, kun luovutettava on otettu säilöön Suomessa vieraan valtion luovutuspyynnön perusteella. Keskusrikospoliisi arvioi, että korvausvastuun jäädessä täytäntöönpanevalle valtiolle, voi se vaikuttaa negatiivisesti valtioiden väliseen yhteistyöhön.

4.1.4 Oikeus korvaukseen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä

Ehdotetussa 9 §:ssä säädettäisiin oikeudesta saada valtiolta korvaus poliisilaissa ja muussa laissa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen tai siviilitiedustelun käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta. Oikeus korvaukseen olisi sillä henkilöllä, joka on aiheetta joutunut näiden keinojen kohteeksi.

Suojelupoliisin, sisäministeriön sekä *eduskunnan oikeusasiamiehen* mukaan mietinnössä ei ole esitetty perusteluja sotilastiedustelun sulkemiselle lainsäädännön ulkopuolelle.

Tullin mukaan 9 §:n mukainen korvaus salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä on erityisen ongelmallinen aiheettomuuden osalta. *Suojelupoliisin* mukaan mietinnöstä ei ilmene 9 §:ssä esitetyn siviilitiedustelun tai salaisen tiedonhankinnan aiheettomuuden tarkoitus. *Suojelupoliisi* esitti, että tiedonhankinta voi päättyä tuloksettomana sattumanvaraisista syistä, eivätkä ne tee päätöstä tai annettua lupaa laittomaksi tai aiheettomaksi. Lisäksi *suojelupoliisi* huomautti lausunnossaan, että jo nykyisellään tiedusteluvalvontavaltuutettu valvoo tiedustelun laillisuutta ja kohdentamista.

Myös *tiedusteluvalvontavaltuutettu* lausui, että salaisten tiedonhankintakeinojen ja erityisesti tiedustelumenetelmien käyttämisen aiheettomuuden arviointiin liittyy monenlaista tulkinnanvaraisuutta. Lisäksi tiedusteluvalvontavaltuutettu huomautti, että sen mahdollisen roolin arviointi korvausvastuuseen vaikuttavan tiedustelumenetelmien käytön aiheellisuuden arvioimisessa jää mietinnön ulkopuolelle.

Suojelupoliisin mukaan ehdotuksessa jää epäselväksi, minkä laajuinen joukko voi hakea vahingonkorvausta ja siten jää epäselväksi esimerkiksi se, voiko kuka tahansa hakea vahingonkorvausta, vaikka ei tiedä olleensa tiedustelun kohteena. Myös *keskusrikospoliisi* nosti esiin säännöksen ongelmallisuuden tapauksissa, joissa salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä ei lakiperusteisesti kohteelle ilmoiteta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen arvion mukaan aiheettomaan tiedusteluun perustuvien korvausvaatimusten esittäminen jäisi tiedustelun kohteillekin todennäköisesti vain teoreettiseksi mahdollisuudeksi.

4.1.5 Oikeus korvaukseen muusta vapaudenmenetyksestä

Ehdotetussa 11 §:ssä säädettäisiin oikeudesta saada valtiolta korvaus vapauden menetyksestä tai rajoituksesta tuottamuksesta riippumattoman vastuun perusteella muissa kuin 2, 5 tai 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

Vammaisfoorumi ry:n mukaan ehdotettu on perusteltu oikeusturvakeino. *Vammaisfoorumi ry* ehdotti käsitteen ”rajoitustoimenpide” käyttämistä säännöksessä tai sen perusteluissa.

Suomen Lääkäriliiton arvion mukaan 11 § voi tulla sovellettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan kiellon tilanteessa, mitä voidaan pitää kannatettavana terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvaa parantavan funktion vuoksi. Perusteluissa tulisi vielä täsmentää, mitä vapaudenmenetyksellä ehdotuksessa tarkoitetaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos huomautti, ettei määräajan ylitys tahdonvastaisessa hoidossa aina ole luettavissa potilaan tai sairaalan vastuulle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan on lisäksi epäselvää, voitaisiinko mielentilatutkimusta pitää joissakin tilanteissa säännöksen tarkoittamana vapaudenmenetyksenä.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden mukaan ehdotettu säännös ei näyttäisi tekevän eroa siitä, millä perusteella lailliset edellytykset puuttuvat, vaikka eri perusteiden arviointia ja punnintaa olisi syytä tarkemmin tehdä.

4.1.6 Korvauksen epääminen ja sovittelu

Ehdotetussa 12 §:ssä olisi kaikkia korvausperusteita koskeva yleinen säännös siitä, että korvaus voidaan jättää kokonaan tai osaksi maksamatta, jos vahingon kärsinyt on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta aiheuttanut pakkotoimen kohdistumisen häneen.

Suomen tuomariliitto ry:n sekä *Helsingin käräjäoikeuden* mukaan tuomittu saisi ehdotetun nojalla pääsääntöisesti korvausta vapaudenmenetyksen aiheuttamasta kärsimyksestä, vaikka vapaudenmenetysaika vähennetään tuomitusta vankeusrangaistuksesta rikoslain 6 luvun 13 §:n nojalla. *Suomen tuomariliitto ry:n* mukaan ehdotetun 2 ja 3 momentin mukainen korvaus ehdotetussa muodossa johtaisi luultavasti korvausmäärän kasvamiseen ja kaksinkertaiseen hyvittämiseen.

Suomen syyttäjähdistys ry:n ja Suomen Lakimiesliitto ry:n mukaan ehdotetun 12 §:n 3 momentin säännös mahdollisuudesta evätä korvaus erityisestä syystä ei ole riittävän täsmällinen tai riittävä tiettyihin pakkotoimia koskeviin tilanteisiin. *Itä-Suomen hovioikeuden* mukaan tulisi vielä harkita, onko törkeän huolimattomuuden edellytys liian korkea arvioitaessa oikeudenkäyntiin noudetun vastaajan oikeutta korvaukseen.

Helsingin hovioikeuden mukaan 12 §:n harkinnanvaraisuutta ilmaisevaan muotoiluun olisi selvempää merkitä ”voidaan” sanan sijaan ”tulee”.

4.1.7 Valtiokonttorin rooli toimivaltaisena viranomaisena

Lain 15 §:n mukaan lain soveltamisalaan kuuluvissa vahingonkorvausasioissa toimivaltainen viranomaisena on Valtiokonttori.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen mukaan on perusteltua, että toimivalta siirtyy kaikilta osin Valtiokonttorille. Myös *Poliisihallitus* sekä *Helsingin poliisilaitos* katsoivat lausunnoissaan, että Suomen valtiota vastaan kohdistettujen vahingonkorvausvaatimusten käsittelyn keskittäminen Valtiokonttorille on tarkoituksenmukaista.

Valtiokonttorin mukaan ehdotettu selkeyttäisi korvausmenettelyä ja mahdollistaisi yhdenmukaisen tason suoritettaville korvauksille. *Keskusrikospoliisin* ja *Itä-Suomen poliisilaitoksen* mukaan ehdotus on perusteltu erityisesti yhdenmukaisen ratkaisukäytännön varmistamiseksi.

Useat lausunnonantajat eivät kuitenkaan pitäneet tarkoituksenmukaisena Valtiokonttorin toimivallan laajentumista ehdotetussa muodossa.

Suomen Lakimiesliitto ry:n sekä *Helsingin käräjäoikeuden* mukaan pakkotoimien lainmukaisuuden arviointia ei tule alistaa Valtiokonttorin tehtäväksi ehdotetulla tavalla, ja he esittivät huolen Valtiokonttorin mahdollisuuksista, riittävästä asiantuntemuksesta ja taloudellisista resursseista korvausvastuun perusteiden arvioinnissa erityisesti tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Myös *tiedusteluvalvontavaltuutettu* sekä *Suomen syyttäjähdistys ry* suhtautuivat kielteisesti Valtiokonttorin rooliin pakkokeinojen lainmukaisuuden kynnyksen arvioijana. *Suomen Lakimiesliitto ry:n*, *Helsingin käräjäoikeuden* ja *Suomen syyttäjähdistys ry:n* mukaan Valtiokonttorin tulisi olla pääsääntöisesti vain korvauksen suorittaja maksuvelvollisuuden ollessa lain nojalla selvä. Tämän toteutumista voisi edesauttaa, jos pakkotoimen virheellisyydestä säädettäisiin laissa.

Myös *suojelupoliisi* katsoi, ettei Valtiokonttori ole oikea taho arvioimaan siviilitiedustelun tai salaisen tiedonhankinnan aiheettomuutta eikä mietinnöstä ilmene arviointikriteerejä tai tietoa, joilla Valtiokonttori arvioi aiheettomuutta. Lisäksi suojelupoliisi nosti esiin Valtiokonttorin roolin ongelmallisuuden tilanteessa, jossa tiedustelun kohteena olevat eivät tiedä olleensa tiedustelun kohteena.

Ehdotetussa 23 §:ssä säädettäisiin lisäksi Valtiokonttorin oikeudesta saada tietoja.

Valtiokonttorin mukaan ehdotettu 23 §:n säännös korvausviranomaisen tiedonsaantioikeudesta on välttämätön. Tiedonsaantioikeutta tulisi Valtiokonttorin mukaan laajentaa koskemaan myös vahinkoa kärsineen terveydentilaa koskevat korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot. *Suomen tuomariliitto ry:n* mukaan 23 §:n perusteluissa tulisi selvyyden vuoksi rajata tuomioistuimen neuvottelusalaisuuden piirissä olevat asiakirjat tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle.

Tiedusteluvalvontavaltuutettu arvioi, että Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksien ja yleisö- ja asianosaisjulkisuuden rajoitusten arviointi voi aiheuttaa ongelmallisia tilanteita. Myös *eduskunnan oikeusasiamies* kiinnitti huomion yleisö- ja asianosaisjulkisuutta koskevia rajoituksia koskevaan problematiikkaan.

Suomen Asianajajaliiton arvion mukaan korvauksen hakemista koskeva prosessi voisi selvissä tapauksissa oikeudenloukkauksen kärsineen näkökulmasta tehostua, mikäli tuomion lainvoiman vahvistava viranomainen veloitettaisiin hoitamaan myös korvaushakemus suoraan Valtiokonttorille.

Suojelupoliisi esitti, että mikäli mietinnössä esitetyllä tavalla edettäisiin, Valtiokonttorin roolia ja tiedonsaantia tulisi selvittää kansallisen turvallisuuden näkökulmasta.

Verohallinnon mukaan Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksien osalta tulisi huomioida myös laki tulotietojärjestelmästä, ja Valtiokonttorille tulisi tarvittaessa lisätä tiedonkäyttöoikeus tulorekisterin tietoihin.

Keskusrikospoliisi arvioi viranomaisen kuulemisvelvollisuuden lisäävän keskusrikospoliisin ja erityisesti tutkinnanjohtajien työtä, joskin korvausvaatimusten keskittäminen Valtiokonttorille muilta osin helpottaa keskusrikospoliisin kuormitusta.

4.1.8 Muita ehdotettuja säännöksiä koskevat lausunnot

Helsingin hovioikeuden mukaan soveltamisalaa koskeva ehdotettu 1 §:n 3 momentti tulisi muotoilla uudelleen vastaamaan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 68 §:n 1 momenttia.

Ehdotetussa 2 §:ssä säädettäisiin rikoksesta tuomitun oikeudesta saada korvausta aiheuttoman rangaistustuomion täytäntöönpanosta aiheutuneesta vahingosta.

Itä-Suomen poliisilaitos ei pitänyt perusteltuna, että Suomi voisi tulla korvausvelvolliseksi tilanteissa, joissa Suomeen täytäntöön pantavaksi siirretty rangaistustuomio puretaan valtiossa, jossa tuomio on annettu.

Suomen Lakimiesliitto ry sekä *Suomen syyttäjähdistys ry* esittivät lausunnoissaan pohdittavaksi, millä edellytyksillä ylemmän oikeusasteen muuttaessa tai hylätessä alemman tuomioistuimen ratkaisun, voidaan erityisesti kärsimyskorvauksia määrätä maksettavaksi.

Helsingin hovioikeuden mukaan täytäntöönpanon määritelmä voi aiheuttaa tulkinnanvaraisuutta oikeuskäytännössä. *Suomen Asianajajaliitto* ehdotti säännökselle uudeleenmuotoilua vahingonkorvauslain viittauksen osalta sekä perustelujen tarkentamista oikeudenkäyntikulujen osalta.

Ehdotetussa 6 §:ssä säädettäisiin rikoksesta epäillyn oikeudesta korvaukseen aiheuttoman vakuustakavarikon hänelle aiheuttamasta vahingosta. *Itä-Suomen hovioikeuden* mukaan säännöksessä oleva viittaus 5 §:n 1 momentin 2 kohtaan on harhaanjohtava.

Ehdotetussa 10 §:ssä säädettäisiin sivullisen oikeudesta korvaukseen muun pakkotoimen aiheuttamasta vahingosta. *Suomen Lakimiesliitto ry:n* sekä *Suomen syyttäjähdistys ry:n* mukaan perusteluissa tulisi tarkemmin määritellä sivullisasemaa tietyissä tilanteissa.

Ehdotetussa 13 §:ssä säädettäisiin ehdotetun lain nojalla suoritettavista korvauksista.

Helsingin hovioikeuden mukaan 13 §:n 3 momentti on lakea ja jättää paljon tilaa tuomioistuinkäytännölle ja esitti harkittavaksi, tulisiko puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen jättää kokonaan ehdotuksen ulkopuolelle. *Keskusrikospoliisin* mukaan ehdotetun 13 §:n mukaista korvausvastuuta ei tulisi ulottaa muiden pakkokeinojen osalta kärsimykseen.

Itä-Suomen hovioikeuden mukaan 13 §:n 3 momentti ei ole yhdenmukainen sen perustelujen kanssa. Luettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta ehdotettiin harkittavaksi, tulisiko 3 ja 4 momentin järjestystä vaihtaa.

Ehdotetun 14 §:n tarkoituksena olisi mahdollistaa oikeus korvaukseen, kun ajankulumisen vuoksi korvauksen saamatta jäämistä voidaan pitää kohtuuttomana. *Valtakunnansyyttäjän toimiston* mukaan ehdotetun 14 §:n mukaisen korvausvaatimuksen käsittelyä voidaan joutua lykkäämään useissa tapauksissa esitutinnan jatkumisen vuoksi. Valtakunnansyyttäjän toimisto esitti, että lisäksi vaatimusten perusteiden arvioiminen on erityisen ongelmallista ja luultavasti mahdotonta prosessin ollessa vielä esitutkintavaiheessa.

Ehdotetussa 16 §:ssä säädettäisiin määräajasta, jona korvausta on haettava Valtiokonttorilta. *Valtiokonttorin* mukaan ehdotettu korvaushakemuksen määräajan pidentäminen kolmeen vuoteen on perusteltu, mutta se tulisi sitoa asianomaisen päätöksen tiedoksisaantiin. Myös *Suomen Asianajajaliitto* piti lausunnossaan korvausajan pidentämistä perusteltuna. *Itä-Suomen hovioikeuden* mukaan ehdotetun sanamuoto jättää avoimeksi, milloin oikeus korvaukseen on syntynyt ja hakijan voidaan katsoa olevan tästä oikeudesta tietoinen.

Ehdotetussa 17 §:ssä säädettäisiin kuulemisesta. *Suomen tuomariliitto ry:n* mukaan säännöksen viimeisen virkkeen tarkoitus on epäselvä.

Ehdotetussa 18 §:ssä säädettäisiin korvausvaatimuksen ratkaisusta ja valituskiellosta. *Valtiokonttorin* mukaan 18 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamiselle tulisi asettaa esimerkiksi kolmen tai kuuden kuukauden määräaika.

Ehdotetussa 19 §:ssä säädettäisiin oikeuden raukeamisesta. *Valtiokonttorin* mukaan korvausoikeuden raukeamisen tulisi koskea kärsimyskorvauksen lisäksi myös korvausta tilapäisestä ja pysyvistä haitasta.

4.2 Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamista koskevat säännöskohtaiset lausunnot

Useat lausunnonantajat ottivat kantaa ehdotettuun 2 a §:ään, jossa säädettäisiin eräästä poikkeuksesta Valtiokonttorin yleiseen toimivaltaan käsitellä valtiota kohtaan esitettyjä korvausvaatimuksia.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan 2 a §:ssä säädetty poikkeus Valtiokonttorin yleiseen toimivaltaan käsitellä valtiota kohtaan esitettyjä korvausvaatimuksia on perusteltu, koska sillä estettäisiin se, että Valtiokonttori hallinnollisena viranomaisena tosiasiallisesti tutkisi tuomiovaltaa käyttävän tuomioistuimen päätöksen perusteita.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden mukaan ehdotettu Valtiokonttorin toimivallan rajoittamista koskeva säännös on perusteltu tuomioistuimen päätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamisen tilanteissa, mutta Valtiokonttorin toimivaltaa tulisi rajoittaa ehdotettua laajemmin. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ehdotti lausunnossaan uutta muotoilua ehdotetulle 2 a §:lle.

Suomen tuomariliitto ry sekä *Helsingin hovioikeus* pitivät ehdotetun muotoilua ja Valtiokonttorin roolia ongelmallisena riippumattomien tuomioistuinten osalta. *Suomen tuomariliitto ry:n* mukaan Valtiokonttorin roolin tulisi olla pääsääntöisesti vain korvauksen suorittaja maksuvelvollisuuden ollessa lain nojalla selvä. *Helsingin hovioikeus* ehdotti lausunnossaan vaihtoehtoista tapaa sääntelylle sekä säännöksen sanamuodon tarkistamista.

Myöskään *Helsingin hallinto-oikeus* ei pitänyt selvänä, sopiiko toimivalta asiassa Valtiokonttorille. Helsingin hallinto-oikeuden mukaan tuomioistuimen ratkaisun muuttamisesta ylemmässä tuomioistuimessa ei voida tehdä yksiselitteistä johtopäätöstä päätöksen virheellisyydestä. Helsingin hallinto-oikeuden mukaan säännös vaatisi uudelleenarviointia ja uudelleentarkastelua.

Valtiovarainministeriön mukaan on arvioitava poliisin ja rajavartioston toiminnassa aiheutuneiden esine- ja varallisuusvahinkojen korvausten siirtoa Valtiokonttorille tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta, ja mikäli siirto on kustannustehokasta, tulee se toteuttaa. Mikäli siirto ei näyttäytyä hyödyllisenä, ei lain 1 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamiselle ole perusteita.

Sisäministeriön mukaan lisäksi tulisi harkittavaksi, siirrettäisiinkö muita Rajavartiolaitokseen liittyvien vahingonkorvausten käsittelyä Valtiokonttorille. Lisäksi sisäministeriö esitti harkittavaksi, tulisiko pelastuslain (379/2011) 27 a §:n 1 momentissa Rajavartiolaitokselle säädetyn pelastustoimintatehtävän yhteydessä ja saman lain 99 a §:n alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjuntakustannuksia koskeva sääntely huomioida myös muistiossa esitetyn sääntelyn yhteydessä.

Sekä *Valtiokonttori* että *valtiovarainministeriö* esittivät, että lakia muutettaessa Valtiokonttorille tulisi turvata tarpeelliset tiedonsaantioikeudet vahingonkorvausasioiden käsittelyä varten.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus esitti lausunnossaan huomioita korvausvaatimusta käsittelevän tuomioistuimen valinnasta.

4.3 Muita erillislakeja koskevat lausunnot

Maanmittauslaitos huomautti rajavartiolaiton muuttamista koskevan ehdotuksen yhteydessä, että rajavartiolaiton 50 §:ssä tarkoitettut korvausasiat, joista nyt tosin ei ole kysymys, olisi tarkoituksenmukaisinta osoittaa Maanmittauslaitoksen lakisääteisiin tehtäviin korvaustoimituksessa käsiteltäväksi.

Keskusrikospoliisi piti lausunnossaan poliisilain muuttamisesta annetun lain 5 §:ää ongelmallisena tapauksissa, joissa salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä ei lakiperusteisesti kohteelle ilmoiteta. Keskusrikospoliisin mukaan on tärkeää varmistaa, ettei uudistus näissä tapauksissa mahdollista salaisten tiedonhankintakeinojen käytön paljastamista Valtiokonttorille osoitetun vahingonkorvausvaatimuksen käsittelyn yhteydessä.

Suomen Lakimiesliitto ry piti lausunnossaan kannatettavana korvausasioiden hoidon keskittämistä Valtiokonttorille ja esitti, että myös poliisilain 8 luvun 1 §:n mukainen korvauslaji tulisi siirtää Valtiokonttorille.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-623-1 (PDF)